

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

*Pauline
L*

S STOCKHOLMSLIF

TECKNADT

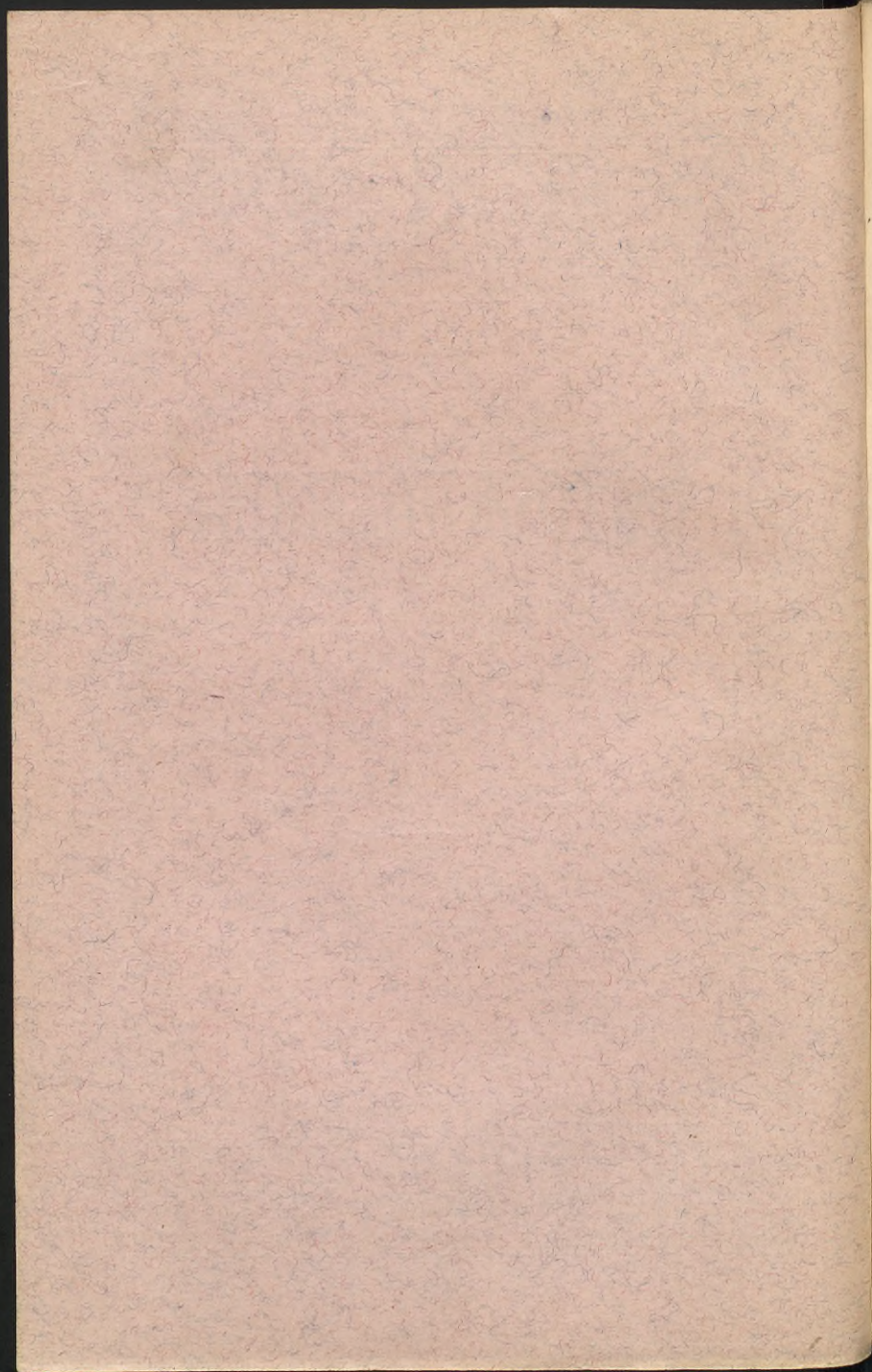
AF

J. O. ÅBERG.

ULRIK FREDRIKSSONS FÖRLAG.

STOCKHOLMSLIF.

TECKNADT

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM
TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET
1885.

STOCKHOLMSTIE

TEKNADT

9. O. ABERG

STOCKHOLM
1881

I.

Bröllopsnatten.

Under min första tid i vår sköna hufvudstad var det mitt största nöje, att ensam ströfva omkring, isynnerhet på söder, der de flesta pittoreska partierna utan gensägelse finnas. Skada att hufvudstadsbon, till och med den, som lefvat inom Stockholms tullar nästan hela sitt lif, så litet känner till denna af myndigheterna så vanlottade stadsdel. Det har nu gått så långt, att det icke anses för nobelt att bo på Söder.

Mina vandringar utsträcktes aldrig helst åt Mariasidan, inemot Hornstull, men isynnerhet öfver bergen åt Mälaren, der utsigter sådana, att man i ingen annan stad får skåda deras like, möta den med trakten okände.

En vacker dag på eftersommaren 1880 hade jag, trött och svettig, kunnat krafla mig upp till en liten snygg rödmålad stuga i närheten af Titzens villa, denna påminnelse från en icke så aflägsen forntid, och i hvilken den i Ridderstads roman »Svarta handen» omtalade gevaldigern Titz hade sin jordiska tillvaro. En munter sång, ackompanjerad af hyfvelns hväsande läte mot en vresig plank, kom mig att ana, att en snickare här slagit ned sina bopålar.

Så var äfven förhållandet.

Utanför nämnda stuga arbetade en spenslig blek man, så att svettperlorna runno i bäckar utför hans solbrynta

kinder. Efter att en stund ha betraktat mannens trägna arbete, frågade jag, hvarför han ej ens gaf sig tid att ta en pris snus ur min framräckta dosa. Den skulle pigga upp honom menade jag.

»Ja, det är nog sannt, det», svarade han och torkade med båda händerna svetten ur ansigtet, »men ser ni, bäste herre, oktoberqvartalet stundar snart, och den satans värden skulle vräka oss, om jag inte betalte på dagen».

Han var icke den ende som tillade Stockholms hyresvärdar detta epitet.

Det ena ordet gaf det andra, och slutet på bekantskapen blef att jag af snickar Hans beställde ett klädskap att levereras inom oktober månads utgång.

Handverkare bruka i allmänhet icke vara ordhålliga, men Hans var det, och två dagar före första november inställde han sig med skåpet, väl och pryddigt gjordt. Då han fått betalningen, stod han några minuter vid dörren och tummade förlägen på mössan.

»Nå, hvad är det om, mäster», sporde jag. »Väntar mäster på mera beställning? För tillfället har jag ingen att ge, men fram på våren om . . .»

»Nej, nej», afbröt Hans lifligt, »men se det är på det viset att jag om söndag skall hålla bröllop åt syster min, och om herrn . . .»

»Det var bra, mäster vill bjuda mig», afbröt jag i min ordning. »Jag skall komma».

Mäster Hans, som var en redlig och välmenande person, blef glad öfver mitt löfte att komma, och aflägsnade sig under många bugningar, och ett från hjertat gående: »Välkommen, välkommen om söndag afton klockan åtta».

Jag skulle bestämdt ha glömt bort bjudningen, om jag icke vid ett besök under aftonsången i Maria kyrka

fått syn på ett brudpar, som skulle vigas efter gudstjens slut. Denna syn påminde mig om mitt löfte till mäster Hans, och på utsatt klockslag stod jag utanför den lilla snickareboningen vid Titzens villa. Ljusen strålade så vänligt genom de små rutorna, och gästernas glada sorl gjorde att jag med ens glömde den besvärliga vägen i den mörka och ruskiga novemberaftonen.

Jag hade knappt hunnit sätta foten inom dörren förrän mäster Hans fryntligt kom mig till mötes och presenterade mig för gästerna och brudgummen, en medelålders snickaremästare.

»Men hvar är bruden, jag ser henne inte, eller kanske att presten inte hunnit komma ännu?» sporde jag.

Mäster Hans' ansigte fördystrades märkbart, och han drog mig afsides i ett hörn.

»Herre», sade han med lågmäld stämman, »vigseln har redan skett hemma hos presten, men, men . . . se den olycksaliga dryckenskapen . . . hu . . . herre, sup aldrig bränvin eller punsch, eller något annat af de der djefvuls-dryckerna!»

»Hvad menar mäster; jag är alldeles förvånad.»

»Ja, det undrar jag inte på. Jo, sir herrn, min syster är allt litet svag för att dricka och nu . . .»

»Förstår, förstår», afbröt jag. »Stackars mäster! Hvad säger brudgummen då?»

»Han är arg förstås, men si nu har jag tänkt att vi skulle ställa till en dans. Son min spelar handklaver och . . . så tänker jag att ruset skall gå bort då!»

»Ske dig som du tror», tänkte jag och stannade kvar i hörnet, afbidande hvad som komma skulle.

Dansen började och blef ganska liflig. Härunder inträdde bruden, en liten klotrund och rödfnasig varelse med ett par ögon, skarpa som sylar. Den häftiga rörelsen under dansen gjorde att hon ett, tu, tre föll raklång

midt på golvet. Detta var mer än brudgummen, som också flitigt anlitat glasen, kunde tåla.

»Se der ligger den satans fyllkajan», skrek han och rusade upp från stolen; »men vänta bara, jag skall, d—n anamma mej, knäcka skallen på 'na!»

I en blink stod han bredvid sin brud och lyfte högra benet med sin jernskodda grofva stöfvel. Men i detta ögonblick rusade ett par andra fram och lyckades hindra dådet. Snickaren var dock nu i tagen och slagsmålet i full gång. Bord och stolar dansade om hvarandra, likaså glas och karafiner. Karlar och fruntimmer i en enda röra; mattorna hoptofvade i en enda hög; den ena fönsterrutan efter den andra dansade ut i det fria; skrik och svordomar; mäster Hans' vackra lampa, köpt hos Leja enkom till bröllopet, i tusen bitar och oljan rinnande öfver en gammal matronas anlete; sönderrifna rockar och den ilskne brudgummens ansigte sönderskråmadt, se der utseendet hos den tafla, som, upplyst af ett par nästan nedbrunna stearinljus af den dåliga tyska tillverkningen, framställde sig för mina häpna blickar. Jag var förstummad öfver denna profbit på vårt hufvudstadslif. Och dock har allt så tillgått i verkligheten.

Då tumultet var som störst hade det lyckats några att få ut bruden och föra in henne i de nygiftas bostad, som lyckligtvis icke var belägen så långt derifrån. Slagsmålet afstannade efter hand, men klockan pekade ändock på sex innan den siste gästen lemnade bröllopgården.

Jag stod då ensam på platsen för bardaleken, och de tankar, som då genomströmmade mig, kan man lätt ana.

»O, det är förskräckligt», stönade mäster Hans, som i det samma kom in, bekymrad och snopen. »Hade jag kunnat ana det, så . . . men . . . vänta bara . . . jag . . .»

Den olycklige snickaren sjönk ned på en stol, men hade så när fått göra en halsbrytande kullerbytta, ty

stolen var sönderbruten. Han sprang då upp och från hans fredliga läppar hördes en dyr ed.

»Nej, mäster, nu måste jag gå», sade jag, »men hur är det med bruden?»

»Åh, herrn kan inte tänka sig! Hon ligger der inne på sängen och sofver igen, och slöjan och kronan har hon på sig, det vill säga så mycket af slöjan som fins kvar. Mer än hälften af den har brudgummen virat om sitt sönderklösta ansigte och der ligger han nu i en vrå bredvid sängen och sofver. Satans pack! Men, inte ska herrn gå ännu?»

»Jo, mäster, det måste jag. Jag känner mig hungrig och snart nog öppnas väl bolagskro . . .»

»Hungrig! Hå, för tusan», skrek Hans till, i det han öppnade skänkdörren. »Se der, herre; aldrig nederst står bröllopssexan! Kom, herre, så äta vi upp den för det satans packet!»

Sagdt och gjordt. Vi togo oss till bästa och våra tungor löstes ännu mer deraf, så att sexan inom en timme var helt och hållet försvunnen, allt under det mäster Hans skämtade öfver brudparets och gästernas långa näsor, då de kommo att påminna sig bröllopssexan.

Och klockan var redan öfver sju på morgonen, då jag begaf mig från bröllopgården, efter att i verkligheten ha skådat scener, som hörde till ordningen för hvarje högtid för hundra år sedan, och som jag skulle ansett för omöjliga nu, om någon förut sagt att de skulle komma att uppföras.

Men i en stor stad, enkannerligen ett lands hufvudstad, händer mycket, som aldrig den stora allmänheten ens kan drömma om.

II.

Fiskargången—Amerika.

För omkring ett tiotal af år sedan lästes i en stockholmstidning denna notis:

»I går på aftonen hittades mellan fisksumparne i gamla slussgrafven liket af en yngre, välklädd man. Som han var okänd, affördes han till bårhuset. Sannolikt har han blifvit med våld knuffad i vattnet, enär spår efter strid synas i hans ansigte och på händerna.»

Denna notis upprörde då för tiden hufvudstadens befolkning, så att den i hopar strömmade till Fiskargången, för att taga skådeplatsen för mordet i närmare betraktande.

Fiskargången! Det ordet ljuder temligen bekant för stockholmarnes öron, ty största delen af dem har åtminstone sett detta flytande fisktorg på afstånd, äfven om de icke varit der nere och trängts och knuffats med månglerskorna af olika åldrar och typer. Men hvad som döljer sig under slussens östra gångbana af gjutjern, det ha icke särdeles många sett, och talar man om för dem lifvet der nere, så skola de mången gång skaka på hufvudet och påstå, att det är bara dikt. Vi bjuda den tvifvelaktige med oss dit ned en morgon på våren, sommaren eller hösten, då lifvet der nere är som störst. Gå bara den smala gången och skåda i alla dessa bodar, öfver hvilka menniskorna sorglöst vandra, de flesta utan att ana den äflan, det kif, den glädje, som rör sig under deras fötter! Der nere är ett helt lif för sig sjelft, en liten stad i staden, och det påstås att åtminstone i forna tider många af de handlande gummorna och flickorna, ty flertalet ut-

göres af qvinnor, högst sällan skådade lifvet öfver sig, utan tillbragte årtal af sin tillvaro dernere, nödja med det lilla, som deras handel gaf dem.

Vid södra ändan af fiskargången och just under det låga träskjul, å hvars vestra hörn slusskontoret för närvarande är inrymdt, stryker en del af den gamla slussgrafven fram. Utanför grafvens vestra mynning ha vederbörande under de sednaste åren utlagt ett flytande stängsel af den orsak, att en stark hvirfvel der uppstått i följd af att sjelfva grafväran ligger något lägre än Mälarens vatten, hvarigenom mindre farkoster, som kommit för nära, dragits in i hvirfveln och förolyckats.

Det smala vatten, hvaraf gamla slussgrafven nu består, och som inneslutes af det ofvan nämnda träskjulet, upptages nu uteslutande af fiskhandlarnes fisksumpar, hvilka hänga bredvid hvarandra på grofva kettingar, som å sin sida äro fastgjorda vid de mellan träskjulets sidor löpande tjocka bjelkarne. Somliga af dessa sumpar, hvilka kunna hissas upp och ned, och bestå af kolossala trälarar med små runda hål, så att de se ut som fyrkantiga såll, hänga intill hvarandra, andra återigen något åtskiljs. En gång, ungefär fem alnar bred, löper längs grafven. Midt emot sumparne på andra sidan gången äro små förvaringsrum för egarnes tillhörigheter, och utmärkas dörrarne till dessa rum medelst siffror.

Der inne i grafven är vattnet lugnt som en spegelyta, det måtte storma aldrig så våldsamt ute i det fria.

Vid tiden för denna skildring, det vill säga några dagar förr, än den ofvan nämnda notisen stod att läsa i tidningen, innehades en af de mellersta bodarne af enkan Ström. Hon hade försäljning af bröd, både finare och gröfre, och hennes adertonåriga dotter Anna stod för det mesta innanför disken. Hon var en fager blond tärna med de vackraste ögon man kunde få se, ett hår, som i

rika vågor flöt ned öfver axlarne och en mun så förförisk, att det ej var att undra på, om karlarne blefvo tokiga vid åsynen af den.

Anna var dock länge stålsatt mot de afskjutna kärlekspilarne. Förgäfves sprungo stadens ungherrar nära nog gatlopp med hvarandra, för att söka aflocka henne ett enda leende, som kunde tydas såsom bifall till deras ömmaste blickar; hon förblef ständigt kall, men ändock vänlig och förekommande i sitt sätt. Modern uppmanade henne också tida och sent, att icke godtroget lyssna till hvad ungherrarne förde på sina hala tungor, menande att det icke kunde bli annat än elände af om hon trodde deras fagra ord. Sådant hade man sett förut, och kunde dagligen få se om man betraktade de stackars flickor, som genom samvetslösa förförars glänsande förespeglingar varit nödsakade att kasta sig i lastens armar, för att icke behöfva svälta ihjäl, alldenstund förvända begrepp hos menskligheten gjorde att de fallna icke vidare kunde få någon hederlig anställning. De voro sämre hållna än en skabbig hund, slutade modren och ryckte på den snöhvita bindmössan, så att de grå lockarne slogo som klockkläppar kring ansigtet.

Detta oupphörligt upprepade tal skrämde slutligen Anna, så att hon knappt vågade kasta en half blick på de unge män, som kommo för att köpa bröd hos henne.

Men kärleken, den allbetvingelige, skyr hvarken pansar eller sköld; den tränger ändock igenom och sårar obarmhertigt utan förskoning. Anna var ju icke mer än en människa.

Hon hade råkat förgapa sig, stackars liten, men icke i en beckig, storskrytande matros, som ej sett större vatten än Mälaren, och af hvilket slägte det finnes godt om individer sommartiden vid våra hamnar, särskildt vid Skeppsbron, icke i någon af fiskfjell doftande roslagsfiskare, icke

heller i någon af de fina rockarne från staden, utan i en tarflig ung man, som regelbundet hvarje morgon klockan nio och hvarje afton klockan sex brukade dricka sin kopp mjölk och äta ett par franska bröd. Anna visste icke hvad den unge mannen hade för yrke. Hans namn hade hon fått veta, då han en afton med förlägenhetens rodnad på kinderna bad att få bli skyldig för sin enkla qvällsvard tills morgonen derpå. Hon kände sjelf hur hon rodnade då hon svarade ja, ty hon såg tydligt att det smärtade honom att nödgas begära kredit på en så ringa summa. Hans namn var Axel Blom.

Från den dagen blef samtalet mellan de unga liffigare och Axel kunde ibland dröja en hel timme i boden. Längre dröjde det heller icke förrän Anna ordentligt längtade efter den timme då han skulle komma. Dröjde han något var hon fåordig och besvarade endast med den tydligaste motvilja de frågor, som andra köpare ställde till henne. Anna var kär utan att hon visste det.

Visserligen såg hon med qvinnans vana öga, att Axels rock var betänkligt trådsliten, men den var för öfrigt ren, hel och borstad. Hans stöflar voro alltid blanka, kragar och manchetter af oklanderlig hvithet. Det syntes att den unge mannen var fattig, men det snygghetsbegär, som i allt lyste fram hos honom, gjorde honom ändock intressant. Dessutom talade han så allvarligt och bestämdt och med en sakkänedom, som Anna aldrig förut hört. Sådana oborstade meningar, som hon dagarna i ända fick höra från andra kunders läppar, flöto aldrig från Axels.

Kärleken kan icke länge förhålla sig hemlig; den måste ha ett aflopp. En söndags eftermiddag hade Axel sammanträffat med Anna och hennes mor ute vid Bellmansro, der de suto vid sin kaffejunta i gröngräset. Ynglingen blef inbjuden att deltaga. När det började lida

mot skymningen kände sig fru Ström illamående, hvadan hon begaf sig till en god vän i Djurgårdsstaden för att hvila en smula. Som hennes sjukdom icke var farlig, begåfvo sig de båda unga ut på en promenad åt Manilla till. Hvad de härunder talade om skulle här bli för vidlyftigt att berätta, men af de ömma, klara blickar, som de gåfvo hvarandra vid afskedet vid Räntmästaretrappan, kunde man sluta till att de under promenaden yppat sina känslor för hvarandra.

Bland dem, som dagligen gjorde sina uppköp i fru Ströms bod, fanns också en sjömansklädd person, som ständigt skröt öfver sitt långa vistande i Amerika. Han omtalade scener ur det amerikanska lifvet, så att Anna många gånger bad honom tiga. Under det han som bäst var i farten med att prata på hälften svenska, hälften rådbräkad engelska, hvaraf framgick att han icke var engelsman, såsom han ville inbilla alla, brukade han, liksom af en händelse, draga upp än en skarp bovieknif, än en revolver och hålla framför den förskräckta flickans ögon. Hon kunde för sitt lif icke tåla hans svarta, lömska ögon, hans lika svarta, tofviga hår och den förfärligt breda, sinnliga munnen; hon ryste bara hon såg på honom på afstånd ragla ned för trappan till Fiskargången. Halffull var han också nästan hvarje dag, och minst en gång i veckan hamnade han för slagsmål på något polisvaktkontor.

Detta mensklighetens afskum friade en dag på fullt allvar till Anna. Hon blef så förskräckt öfver anbudet, att hon knappt visste hvad hon skulle taga sig till.

Efter en stunds besinning, hvarunder John, så kallade sig den falske engelsmannen, var uppe på krogen vid Jerntorget och tog sig en styrktår i form af ett halft dusin finkelsupar, svarade hon vid hans återkomst ett allvarligt nej. Hon var nu lugn, ty modren hade under tiden kommit ned i boden.

Till en början bara gapade John af pur förvåning. Han, som farit vida omkring i världen, som slagits med indianerna i vestern och varit nära deran att bli skalperad af dem; han, som bestått så många heta duster med slafpatronernas soldater under nord- och sydstaternas kamp om de svartes frihet eller slafveri; han skulle nu få nej, ett bleklagdt nej! Först sedan Anna upprepat det ett par gånger blef han öfvertygad om att så var förhållandet. Raseriet bemäktigade sig honom till den grad, att han högg knifven i disken och drog revolvern, hotande att skjuta den unga flickan om hon ej sade ja. Modren, som emellertid anat något sådant, hade tillkallat en poliskonstapel, som med tillhjälp af andra personer afförde den vildsinte till närmaste vaktkontor. Men, innan John lemnade fiskargången, svor han att gruffligt hämnas. Detta hot renderade honom en duktig tillökning i straffet.

Samma dag som fru Ström och de unga kommo från Djurgården och hvarom ofvan är taladt, hade John sluppit lös ur fängelset och satt med armarne i kors öfver en af de packlårar, som lågo vid Räntmästartrappan. Tänkte han kanske på att bli en annan människa, så flög dock denna tanke bort vid åsynen af Axel och Anna och deras hjertliga afsked.

»D—n anamma», hväste han mellan de sammanbitna tänderna, »der är hon lika vacker som förut. Och den der långbente räkeln med henne. Se hur de glo på hvarandra! För hennes skull har jag setat på fästning; hvad gör det om jag en gång till kommer dit?»

Med dessa vilda ord stack han sig undan bland allt det gods, som var upplagdt på bron och när föremålen för hans hat försvunnit, ilade han, jagad af hämnadens furier, upp i en af de gränder, som förbinda Skeppsbron med den på den tiden mera än nu illa beryktade Öster långgatan, tillhållet för utskummet af hufvudstadens slödder.

I en af de der belägna krogarne ville han hämta styrka till utförandet af sin hämnd.

En månad hade gått till ända. Axel Blom hade under tiden lyckats skaffa sig arbete, så att han åtminstone kunde uppträda snyggare klädd. Under tiden hade modren, som märkte dotterns förändrade tillstånd, aflockat henne den ljufva hemligheten, som hon ännu icke anförtrott någon annan än den älskade. Fru Ström brast visserligen i början ut i hårda ord och lofvade i sitt vredesmod, att de unga aldrig skulle få hvarandra, men hon lugnade sig snart och tog Axel till nåder. Han besökte nu icke boden oftare än på sin höjd ett par gånger i veckan, emedan han dels hade arbete borta, dels fick träffa Anna i hennes hem nästan hvarje dag.

En afton i början af oktober månad stod han nere i boden och språkade med Anna om en utflykt, som de söndagen derpå skulle göra till Upsala, der Anna hade en gammal moster, som tillika var hennes gudmor och skrifvit att hon före sin död, som icke kunde vara så aflägsen, gerna önskade se henne och hennes blifvande make. Sedan färden blifvit riktigt aftalad tog Axel efter en stund afsked, för att åt sin principal uträtta ett ärende på Söder; han skulle snart komma tillbaka och hemta Anna, som då skulle stänga boden.

»Men, dröj icke länge, käre vän», bad den unga flickan ängsligt; »du kan inte tro hvad jag är orolig, när du är borta.»

»Inom en halftimme är jag tillbaka», svarade han glädtigt. »Farväl så länge, kära Anna.»

Utkommen på bron tvekade han hvilken väg han skulle taga.

»Åh, jag kan gerna gå förbi fisksumparne», tänkte

han. »Gången är ju öppen och det är en ganska god genväg då jag skall till Öfre Badstugatan. Ju förr kommer jag tillbaka till Anna.»

Han gick därför med sin vanliga lugna gång fram mot slussgrafven, utan att märka hur en undersätsig karl, som legat hopkrupen mellan ett par invid vägen stående mjölsäckar och som varit fullkomligt dold af mörkret, långsamt reste sig upp och med kattlika fjät följde honom. Hunnen till midten af fisksumpsraden hörde han då först steg tätt bakom sig. Han ämnade vända sig om för att se hvem det var som följde honom, men erhöll i detsamma ett så våldsamt slag i hufvudet, att han bedöfvad tumlade mot väggen.

Lönnmördaren kastade sig derpå öfver honom, gaf honom med sin hvassa knif några hugg i ansigtet och på händerna och vräkte honom derpå ned mellan fisksumparne. Allt detta var endast några ögonblicks verk.

»Se så», mumlade John, ty mördaren var ingen annan än han, »håll nu bröllopet. Ha, ha, ha!»

Med dessa ord skyndade han uppför trappan, som leder upp till vestra slussen och tog genast vägen till Stadsgården, och tidigt följande morgon stod han vid vindspelet, då engelska skeppet Neptun lyfte ankar för att afgå till New-York.

Anna väntade i en timme och deröfver, att Axel skulle komma tillbaka, men då han ej kom redde hon sig bedöfvad till att stänga boden och ensam begifva sig hem. Hon hade knappt hunnit stänga, förrän några af de fiskmånglerskor, som i något ärende varit inne i sina vid sumparne belägna förvaringsrum, med andan i halsen kommo utspringande derifrån under ropet:

»Det ligger en karl mellan sumparne! Hvar är polisen?»

Anna måste hålla sig i jernracket för att ej falla. En förskräcklig aning bemäktigade sig henne.

Polisen kom sent omsider och den okände karlen blef uppdragen. Lyktor och ljus tändes och vid deras sken igenkände den stackars Anna sin blifvande make. Hennes ögon stirrade några sekunder glasartadt på de välkända och kära dragen, som förut varit så fulla af lif, och hon sjönk, utan att säga ett enda ord, ned på gången, samt hembars i sanslöst tillstånd.

Den tvära öfvergången från glädje till sorg hade varit för stark. En brinnande feber instälde sig, och fjorton dagar derefter begrofs hon bredvid sin mördade brudgum. Stora människohopar strömmade ut till Nya kyrkogården, och i mångas ögon syntes varma tårar, då presten höll ett särskildt liktal öfver de på ett så våldsamt sätt skilda älskande.

Polisen sattes genast i rörelse, ty misstankarne hade genast fallit på John, men att han ingenstädes var att finna i Stockholm, det hafva vi sett.

En het sunnanvind svepte öfver de amerikanska slätterna, och fjerran vid horisonten syntes det hemska skenet af en präriebrand. Vilda och tama djur jagade i förskräckelsen undan så fort benen kunde bära dem. All fiendskap var nu glömd för begäret att sjelfva rädda sina lif.

Framför hopar af buffeloxar och vilda hästar red en karl på en löddrig springare, hvars sidor han tidt och ofta bearbetade med sina sporrbeklädda hälar. Då och då såg han sig ängsligt tillbaka om elden skulle vinna på honom.

Ryttaren var John, lönnmördaren i Fiskargången. Efter många öden hade han hamnat på de amerikanska slätterna såsom en äfventyrare af första rang.

Framför honom låg en tät skog. Kunde han uppnå den, skulle hans lif åtminstone för ögonblicket vara i sä-

kerhet. Han jublade redan, då i detsamma fyra beväpnade ryttare störtade fram från en liten kulle, bakom hvilken de hållit sig gömda.

»Der ha vi ändteligen hästtjufven», ropade den förste ryttaren, »just den kanaljen, som stulit så många hästar ifrån oss!»

Förgäfves högg John på det ursinnigaste sporrarne i hästens sidor. Det ädla djuret var för uttröttadt att kunna gå längre. Med en svag gnäggning sjönk det ned på marken.

»Nåd», skrek skurken John, då alla fyra ryttarne hastigt gjorde en rännsnara af en lasso. »Jag vill inte dö!»

»Ha, ha, ha», hånskrattade ryttarne, »du är en hästtjuf och en sådan hänger man här!»

Det hjälpte icke hur mycket John sparkade, bet och slog omkring sig. Inom några minuter dinglade hans liflösa kropp i ett af träden, och inom ett par timmar hade präriebranden, som då hunnit till platsen, förvandlat den till en nypa aska, som af stormen förströddes åt skilda håll.

III.

Janne Pettersson.

Den värste vildbasaren i Adolf Fredriks folkskola var den pojke, som bar ofvanstående namn, och otroliga voro de bestraffningar han erhållit för sin ouppmärksamhet och olydnad, att icke följa med allt det tråkiga som läraren sade, eller sitta »som ett tändt ljus» under lektionstimmarna. Men, var det fråga om ett fuffens mot någon

af lärarne eller andra personer, då var Janne Pettersson alltid i spetsen.

Följden af de upprepade tillrättavisningarne och ibland ganska känbara bestraffningarne var att unge Janne slutligen började fundera på ett sätt att så fort som möjligt bli qvitt pinoanstalten. Att bedja fadren, som var murare och en grofkornig karl, derom, det visste Janne icke var mödan lönt, och att nyttja modren, den han mest höll af för hennes milda sinnelags skull, hon hade nemligen aldrig slagit honom såsom fadren ofta gjort, det tjenade heller ingenting till, emedan hon var en fullkomlig nolla i sitt eget hus.

Men han hade en morbror, som var kryddkrämare i Johannis, och denne var den ende karl i hela kristenheten, som kunde handskas med sin styfsinte svåger. Muraren bar nemligen stor respekt för »kryddkraftsaren», som han i dennes frånvaro föraktligt kallade honom, därför att denne en gång i en brottning lagt honom så bastant i golfvet, att han i hela tre veckor derefter hade sveda och värk i högra sidan.

Till denne sin morbror gick därför Janne en söndagsmorgon föräldrarne ovetande. Han blef väl mottagen och bjöds på kaffe med dopp af »kryddkraftsarens» gamla hushållerska, som i många år med jungfrulig blygsamhet närt den ljufva förhoppningen, att en gång få heta fru Kryddström.

Efter många hostningar och funderingar kom ändtligen den tolfårige Janne fram med sitt ärende, men det var icke utan att han bäfvade till en smula då han såg morbroderns betänkliga miner.

»Jaså, du vill inte gå i skolan längre», sade denne slutligen. »Dumt påhitt! Skulle annars kunnat bli prest som mor din önskar och glädja henne med att predika i vår trälada. Men bäst är som sker, kanske. Har du lust för handeln?»

»Ja», skrek Janne utom sig af glädje, ty ditåt lutade hans håg.

»Nå, det var bra, jag skall tala med far din att du får komma till mig. Den pojke jag hade, var i förgår i ett slagsmål, den saten, och fick sig ett bastant knifhugg i skallen, så att jag måste kosta på en åkare åt honom till Serafimern. Nå, nå, pojke; du har inte fått far dins löfte ännu, så du kan vara lagom glad så länge.»

Men Janne visste, att när morbrodern tog itu med sin svåger, hans far, så behöll han alltid segern, och därför var han glad. Åtta dagar derefter gick han också en lördagsmiddag stolt som en kung från skolan, sedan han först gifvit sina kamrater del af den viktiga förändringen af sin lefnadsbana.

»Nej, hör ni på den pjoltern, ni», utropade en Jannes jemnårige, under det afunden lyste ur hans ögon, »han tänker bli grosshandlare med tiden.»

»Och slå vantarne i bordet som alla så'na nu bruka», inföll en annan.

»Eller en så'n med kontoret på fickan», sade en tredje lika försmädligt.

»Nej, ni pojkar», svarade Janne allvarligt, »jag ska bli en ärlig köpman, jag.»

Janne kom således i morbrodrens bod och trufdes godt der, var artig mot alla, såsom det höfdes en rätt-skaffens kryddbodbetjent, samt fick till gengäld allas sympatier. Handeln i Jonas Kryddströms bod hade aldrig gått med en sådan fart. Hela traktens »jungfrur» strömmade dit för att handla och få ett smickrande ord af unge Janne, som dag från dag växte upp och blef allt ståtligare.

En dag hade han varit till Söder ett ärende åt morbrodern. På hemvägen mötte han vid slussen folkskoleinspektören, en man med mera skal än kärna, mera humbug än verklighet. Han hade på något outransakligt sätt

blifvit framsparkad till den post han beklädde och därför var han äfven öfvermodig och despotisk i högsta grad, så att lärarne vid hufvudstadens folkskolor icke så sällan lågo i uppenbar fejd med honom. Angående hans framdragande till den ansvarsfulla posten sade man i vissa kretsar, att en af hufvudstadens skräddare under årtal haft all möjlig möda att hålla honom med byxor, emedan de tidt och ofta gingo sönder på knäna.

Då Janne fick syn på sin före detta plågoande satte han näsan högt i vädret och blossade ännu starkare på cigarren. Inspektören såg honom tydligt och syntes en smula besvärad af mötet.

»Jaså, du har slutat skolan nu», sade han ilsket.

»Du, jag heter inte *Du*», svarade Janne trotsigt, »utan Janne Pettersson. Men skicka inte er piga i *min*», han lade särskild tonvigt på *min*, »bod att handla, för då . . .»

Inspektören rymde fältet innan Janne hann tala till punkt. Nöjd öfver den hämd han tagit, skyndade den unge Mercuriisonen vidare.

Då Janne nyss fyllt 20 år dog morbrodern och testamenterade honom sin förmögenhet. Han blef alltså egen handlande. Den gamla hushållerskan, som sett alla sina förhoppningar besvikna, sjuknade af sorg och harm och strök med på kuppen. Äfven muraren, Jannes far, hade gått all världens väg, på så sätt att han, som en dag tagit sig något för mycket till bästa, men ändock envisades att arbeta, ramlade ned från en hög murarställning och bröt nacken af sig. Janne tog då modren hem till sig, och lofvade i sitt sinne att ingen mer än hon skulle komma att omhulda honom.

Men, menniskan spår och Gud rår, såsom vi här nedan få se.

Det var julafton för några år sedan. Snön yrde i stora flingor och efter vandrarnes steg knarrade det på gatorna. Högst få vandrare voro också synliga ute.

Men bland dessa var kryddkramhandlanden herr Janne Pettersson, som med stora steg närmade sig från Regeringsgatan åt Malmskilnadsgatan till. Han ämnade vidare fortsätta sin väg nedåt Barnhusträdgårdsgatan till, men stannade ett par ögonblick innan han beträdde den isiga och branta trappan. Denna trätrappa, som förenar den sist nämnda gatan med den andra i ordningen, består af sjuttio steg, samt har trenne med bänkar försedda hviloställen, det ena på det femtonde, det andra på det fyrationde trappsteget räknadt från Barnhusträdgårdsgatan. Det är en mödosam trappa att gå, helst om vintern, och många undvika den därför.

Just som Janne började stiga utför, började också en äldre, tarfligt klädd gumma vandringen uppför. Hon bar en korg på armen. Hunnen till första hvilostället sjönk hon pustande ned. Hela hennes kropp skälfdes af köld; händerna voro blåfrusna.

»Stackars gumma», sade Janne då han var midt för henne, »ni har svårt för att komma uppför.»

»Ja, käre herre», svarade gumman med klanglös stämma och såg upp, liksom förvånad öfver att blifva tilltalad på detta vänliga sätt.

»Kom, så ska' jag hjälpa er», svarade Janne, och innan gumman visste ordet af hade han tagit korgen under ena och henne sjelf under den andra armen. Uppkommen på Malmskilnadsgatan fick han efter mycket prut veta gummans vilkor och bostad. Sin egen ville han dock icke säga.

Ungefär åtta dagar derefter, då han var ensam i boden, inträdde en ung och särdeles vacker flicka.

»Det är ju herr Pettersson», sporde hon och såg på Janne med tårade ögon.

»Ja, hvad önskar ni?» sporde han, förvirrad af den vackra flickans blickar.

»Har ni glömt den fröjdfulla jul ni beredt mig och min gamla mormor, samt den qvartalshyra ni betalt för oss? Jag kommer hit för att tacka er därför. Det är den enda erkänsla vi kunna gifva, utom det att vi dagligen bedja Gud för er lycka.» Och vid dessa ord syntes ett par klara tårar i de vackra ögonen.

»Fröjdfull jul . . . qvartalshyra», stammade Janne förlägen och rodnande, »jag förstår er inte!»

»Säg heldre, att ni i er oegennyttia inte *vill* förstå», inföll flickan. »Det är ingen annan än ni, som hjälpt oss. Mormor fästade edra drag så säkert i sitt minne, då ni hjälpte henne uppför de farliga trapporna. Sedan dess har hon gått här förbi och känt igen er. Neka inte, det är från er som hjälpen kommit.»

Janne måste slutligen tillstå att förhållandet var så.

Från den dagen tänkte han ständigt på den vackra flickan. Han blef till slut så distrahit, att kunderna högligen undrade öfver hur det stod till med honom. De sippa herrskapsjungfrurna togo det åt sig och smålogo så inbjudande åt den vackre herr Pettersson, men han lönade dem icke med ett enda ögonkast.

Slutligen träffade han af en händelse den vackra flickan och hennes mormor ute på gatan, och att han gjorde sällskap faller af sig sjelft. Dessa möten blefvo allt tätare och slutade med att den unga flickan en söndag trädde såsom brud inom den gamla ladans väggar. Det var Janne, som förde henne dit.

Jag såg det unga paret på Djurgården i somras, och var då en ofrivillig lyssnare till den lärdom, som Janne Pettersson gaf sin son, nemligen att alltid vandra ärligen sin väg fram här i verlden, antingen man är köpman eller icke, samt att aldrig förakta de gamla. Man skall då ständigt finna sig väl och lycklig, slutade han och gaf sin vackra hustru en varm, kärleksfull blick.

IV.

Ett nattligt äfventyr.

Gustaf S. var en af mina närmaste bekanta. Han var en glad själ, full med upptåg, men likväl sådana som aldrig voro förargliga. Roligast var han dock när han började tala om stockholmarnes nyfikenhet, den han satte vida högre än landsortsbons. Så hade han en gång, då han var som fullast af spektakel, en septemberförmiddag, ställt sig på »lilla Norrbro», som då nyss hade fått sitt nu varande prydliga utseende, och liksom i tankarne, ty han var en äkta tjufpojke och godhertad som en sådan, släppt ned ena halfvan af föregående dagens aftonblad i vattnet. »Om Sohlman lefvat», sade han derefter i förtroende till en vän, »skulle jag icke behandlat tidningen så vanvördigt, »men nu tyckte jag att den borde komma i sitt element.»

Han ställde sig derpå med båda armarne hvilande på staketet att ihärdigt titta ned i vattnet, liksom om någon af de närboende kungliga hästarne legat der nere. Efter en stunds väntan kom en gumma och hängde sig bredvid honom med halfva kroppen öfver den forsande strömmen; då närmade sig en pepparkaksgumma, satte korgen bredvid sig, lade halsen öfver staketet liksom missdådaren öfver stupstocken. Medan dessa tre sida vid sida bligade ned i vattnet, gingo två lifgardister och en pontonier öfver bron. Att se tre menniskor i denna nyfikna ställning var för mycket för dem, de hade annars icke varit stockholmare. Inom några sekunder hade de också intagit samma ställningar, och en fjerdedels timme hade icke gått till ända, förrän staketet i hela sin längd var

behängdt med gapande individer af det slägte, som vetenskapsmannen benämnt homo sapiens, och som under tystnad dumt och glåmigt betraktade hvarandra.

»Hvad står på», frågade en notisjägare, som kom springande till platsen, och som gick och suckade efter middagskrischan.

»Det är visst någon, som dränkt sig», svarade pepparkaksgumman.

»Åh nej», inföll en dillströmmare, som tycktes lifligt intresserad af det mystiska i saken, »det blåste nyss en fin hatt i putten, jag såg det sjelf.»

Folkskoekningen på bron blef slutligen så stor, att den kungliga vagn, som skulle fram der, måste stanna en stund.

Gustaf, den spjufvern, armbågade sig nu skrattande genom folkhopen och gick fram till Lejonbacken, der en bekant väntade honom.

»Nå, fram med tian nu», ropade han. »Jag har ärligt förtjent den som du sett.»

»Sant! Kom så gå vi in på opris och äta en grundlig frukost. Inte trodde jag att stockholmarne voro så nyfikna.»

Gustaf S. var verkligt många gånger i svår knipa, men hans goda lynne och hans fasta tro på att ståndaktigheten ändå till slut skall segra, höll honom uppe i pröfningarne. Han talade ofta skämtsamt om de vedervärdigheter han genomgått. Ingenting utom sjukdom kunde böja honom.

En lång tid, nära ett år, var han osynlig för sina vänner, och vi tänkte att han antingen var död eller fått någon anställning i landsorten. Men en dag, det är nu icke stort mera än tre månader sedan, mötte jag honom på Vasabron. Hans ansigte strålade af glädje och han såg nästan öfverlycklig ut. Jag betraktade honom förvånad.

»O, du kan ej veta hur lycklig jag är!» utropade han och sprang rakt i min famn midt på bron och det med den fart, att han höll på att köra hufvudet rakt i ett spårvagnsfönster. »Följ med mig hem och ät middag, så skall jag presentera dig för min lilla rara gumma!»

»Du gift!» utbrast jag och tog ovilkörligt ett par steg tillbaka. »Du påstod ju alltid, att du aldrig skulle träda under det äktenskapliga oket.»

»Ja, det var då, det. Men, när du får se min hustru, så . . . men kom nu; vi ska' inte här prata bort de dyrbara timmarne. Kom!»

Efter ungefär en halftimmes promenad satt jag vid ett väldukadt middagsbord tillsammans med Gustaf S. och hans hustru, en förtjusande ung qvinna, öfver hvilken ansigte låg utbredd all den lycka och sällhet, som en ung brud oftast känner. De hade icke heller varit gifta fullt en månad, och med kännedom om Gustafs karakter kunde jag vara säker på att det dumma uttrycket smekmånaden, inskränkt till en viss tid, här förloradt all sin betydelse.

Gustaf såg den tydliga förvåning, som afspeglade sig i mina blickar. Han sade därför skämtsamt:

»Du vet inte på hvad sätt jag kommit i denna belägenhet!»

»Nej!»

»Gustaf, Gustaf, för Guds skull tyst dermed!» utbrast den unga frun rodnande.

»Åh, inte gör det någonting att jag talar om det för honom. Han är en af mina bästa vänner.»

»Det kan så vara, men . . . men . . .»

»Åh, så tyst nu», afbröt Gustaf kärleksfullt och tillslöt den unga qvinnans läppar med en varm kyss. »Blir ej glädjen delad, så har den intet värde.»

»Men, tillåt mig att gå ut ett slag, jag har litet bestyr med kaffet.»

»Ja, gör det», sade mannen skrattande, »men glöm inte heller bestyret med konjaken till kaffet.»

Under tiden berättade Gustaf följande:

»Det var ungefär ett halft år sedan. Oktoberqvällen var regnig och blåsten hven kylande genom gatorna. Jag var utan rum och utan utsigt att erhålla tak öfver hufvudet den natten. Ja, ja, du, som varit i samma fördömelse vet sjelf hvilka känslor som då bemäktiga sig en.

För att fördrifva tiden till klockan tolf gick jag in i Berns salong, slog mig ned vid en af pelarne vid stora ingången och begärde fram en stark och sjudande toddy. Min enda tjugufemöring och sista slant fick kyparen i liqvid. Att ej litet dazü följde med såg jag nog misslagade gunstig herrn, men det bekymrade mig föga i den sinnesstämning jag då var. Jag glodde argt tillbaka och dermed voro vi qvitt.

Musik har alltid haft en god inverkan på mig, det vet du, men denna afton lät »den lille postiljonen» alldeles som ett hån i mina öron. Under hela tiden spejade jag förgäfvos efter någon bekant, af hvilken jag skulle kunna få låna en »krischa» för att hyra in mig på något hotell, men ingen dylik såg jag. Nog upptäckte jag bekanta ansigten, men dels kände jag egarne för litet, dels skämdes jag att låta dem veta mitt utblottade tillstånd. Hur många gånger jag varit i nöd har jag dock alltid bibehållet aktningen för mig sjelf, det kan jag försäkra dig.

Musiken var slut och folket strömmade ut. Kanske att det fanns någon, som läste nöden i mina blickar? ja, en, men det var en obekant. Han kom temligen ohöviskt fram till mig och sade, i det han räckte fram ena handen. Om herrn behöfver den här krischan, så se här! jag svarade utan betänkande nej och såg allvarsamt förebrående på den okände och det ångrar jag aldrig. Att på detta sätt taga emot en allmosa och sedan bli

utpekad på gatan af gifvaren, som jag för resten sedan dess ofta mött, det var mig alltför motbjudande.

Gästerna i salongen glesnade efter hand. Bland de kvarvarande såg jag dock en bekant, en gråhårsman. Han hade blifvit mig varse och gjorde sig, efter hvad jag kunde se, med sina supbröder lustig öfver mitt icke så nobla yttre, ty han pekade ofta åt det håll, der jag satt, ja till och med rakt på mig. Att jag blef arg öfver ett sådant beteende kan du ej undra öfver; jag rusade ut och var så upprörd, att jag icke märkte hur det kalla regnet piskade mig rakt i ansigtet.

I två hela timmar gick jag sedermera fram och åter på Vesterlånggatan, som man icke så origtigt kallat »fattigmans skinnpels», emedan dess krokighet hindrar vinden att med hela sin styrka spela igenom den.

Slutligen blef vistelsen ute för olidlig. Benen ville knappast bära mig och hufvudet var tungt som en blykula. På vinst och förlust vandrade jag öfver Norrbro och Drottninggatan uppåt. Hunnen till Odensgatan vek jag af nedtill Clara kyrkogård, för att vara så nära grafvarne som möjligt, ifall det blefve slut med mig den natten. Tanken härpå föreföll mig så ljuf, att jag inte kan beskrifva det; jag skulle ingenting haft emot att dö just då.

Vid det jag passerade sista huset på venster hand kom jag att kasta ögonen in i den öppna porten. Ett par hyrkuskdroskor stodo der inne och de voro till på köpet uppslagna. En idé genomfor blixtnabbt mitt hufvud: jag skulle tillbringa natten i en af dem. Sagdt och gjordt; jag kröp in i den största under tacksamhet mot försynen, som räckt mig denna räddningsplanka, och somnade nästan ögonblickligen.

Mitt uppvaknande var mindre behagligt. I portgången hördes hästtramp och en karl, som svor ve och

förbannelse öfver mörkret. Jag kunde ej nu komma ut och därför kröp jag ihop som en boll på droskans botten. Jag var blott orolig öfver att mitt häftigt bultande hjerta skulle förråda mig.

Emellertid spände kusken för, satte sig upp och körde, utan att lyckligtvis undersöka vagnens inre, i hvilket fall den sista villan blifvit värre än den första, ty vid skenet af de lyktor, som ännu brunno, emedan det var tidigt på morgonen, såg jag att han var en stor och handfast karl. Utanför ett hus i Kungsbacken stannade han. Skulle jag nu försöka komma ut? Det var ogörligt, ty kusken stod vid den öppna vagnsdörren. O, du kan ej tro hvad det var för en ryslig väntan. Efter en stund kom en qvinna och steg raskt upp, sedan hon först tagit afsked af en äldre herre i nattrock. Klatsch, och så bar det af ned till centralstation.

Jag förbigår här det ögonblick då jag gaf mig till känna för min granne. I första häpenheten ville hon ropa på hjälp, men sedan jag nästan i ett andedrag förklarade henne orsaken till min närvaro lugnade hon sig, då jag heligt försäkrade, att inga låga bevekelsegrunder voro orsaken till mitt vistande i vagnen. Till slut yttrade hon några medlidsamma ord och när vi kommo fram till stationen hade jag fått hennes förlåtelse, ja hon sade till och med sitt namn liksom jag mitt.

Då kusken hoppade ned från bocken för att öppna dörren passade jag på och slank ut genom den andra. Jag kunde dock ej motstå frestelsen att se huru min granne såg ut och gick för den skull in i vestibulen. Der möttes våra blickar. Jag var förlägen, hon rodnade. På afstånd såg jag sedan huru tåget rullade bort med henne, som jag troligtvis aldrig mera skulle återse, men hvilkens bild dock med outplånliga drag voro fästade i min själ.

Några månader gingo till ända och mina lefnadsvilkor blefvo förbättrade. En afton var jag bjuden till en bekant familj. Vid mitt första inträde såg jag hur en ung flicka rodnande drog sig undan i en vrå. Det var besynnerligt tyckte jag, men det besynnerliga försvann då jag i henne upptäckte min bekantskap från den äfventyrliga natten. I början voro vi icke så litet förlägna för hvarandra, men småningom gick denna känsla bort.

Ja, slutade Gustaf, du anar nu fortsättningen. Vi träffades sedan nästan dagligen, och inom tre månader derefter var hon min hustru. Så besynnerligt kan det gå till här i lifvet.»

Den unga frun kom i detsamma in med kaffet och konjaken, och jag tillbragte hos dessa unga makar, som på ett så besynnerligt sätt funnit hvarandra, några af de angenämaste timmar jag hittills upplefvat.

V.

Gatpojken.

De stockholmare, som voro med under de sista novemberdagarne år 1868, kunna nog aldrig glömma den villervalla och den förfärliga uppståndelse, som då voro rådande i vår hufvudstad. Och allt detta bråk för ett uselt träruckels, en läktares skull. Hufvudstadens befolkning betedde sig vid detta tillfälle så ytterst flat och släpphänt, att den borde blifvit föremål för den löjligaste positivvisa, som någonsin kunnat diktas. Men skräna

kunde den så mycket mera, och under allt detta stod dock läktaren kvar.

Den 30 november det ofvan nämnda året var hundrafemtionde årsdagen af Karl XII:s dödsdag. Genom sammanskott öfverallt i riket hade en kolossal, men icke därför så särdeles vacker bildstod af hjeltekonungen kommit till stånd. Professor Molin har modellerat densamma, och blef aftäckningen bestämd att försiggå ofvan nämnda år och dag. Stora förberedelser hade naturligtvis också vidtagits för att festligheterna skulle få en så lysande pregel som var förenligt med minnet af segraren vid Narva.

En herre vid namn Nilsson hade oblygt nog begärt att få uppbygga en läktare på norra sidan om statyn eller med andra ord på hjeltekonungens bak. Detta tilläts, af hvilken orsak har man sig ej bekant, men man tror att två viktiga häfstänger här verkade, nemligen mutor och regeringens åstundan att se det så kallande »packet», det vill säga folket, det folket, som kläder och föder kungen, och utan hvars medgifvande han icke en enda dag skulle sitta på tronen, förödmjukadt. Det är icke vackra meriter, det är sant, men alls icke ovanliga från det hållet.

Hos hufvudstadens befolkning uppstod naturligtvis stor förbittring, när den märkte att den genom läktarens uppförande just på den sida, som var öppen till allmänhetens begagnande, icke skulle få tillfälle att se något af aftäckningsceremonierna, och det gick till och med så långt, att den på fullt allvar hotade att såga sönder läktarens underlag. I följd deraf beordrades en stark afdelning af gardet att hålla vakt kring läktaren.

Det berättas att folkvännen August Blanche begärt audiens i och för den fatala läktarens skull. Karl XV lär då ha yttrat till Blanche högst sårande ord om folket, kallat honom »kung för packet», och sagt att det skulle

bli roligt att se hur striden mellan honom, Sveriges kung och Blanche skulle utfalla. Man ville ej tro att Karl XV yttrat något sådant, men omöjligt är det icke.

De, som ställde till mesta oredan under dessa dagar, voro hufvudstadens gatpojkar (gaminer). Öfverallt såg man dem i större eller mindre flockar, hurrande, skrikande, hvisslande, tjutande som en legion onda andar. Man visste ej hvarifrån de kommo i en sådan hast, men de funnos likväl der som de hade utsigt att ställa till den värsta oredan både för sig sjelfva och andra.

Till att öka sorgen och förbittringen bidrog äfven August Blanches hastiga död på förmiddagen den 30 november. Han hade, efter det han på hotell Phoenix med ett glänsande tal helsat de från Upsala ankomna studenterna, hvarunder han hänförd yttrat, att, om det funnos telegraf till himmelen, skulle han genast telegraferera till kung Karl XII om den stora ära, som nu vederfors honom, begifvit sig på hemvägen, men hann ej längre än till apoteket Ugglan, dit han ingick då han kände sig illamående. Några minuter derefter fanns han ej mera bland de lefvandes antal.

En allmän förstämning blef rådande i staden vid underrättelsen om detta hastiga och oväntade dödsfall, och allmänna meningen var och är ännu den, att vederbörande genom sitt hufvudlösa beteende orsakat de bekymmer, som tärde honom, och som bidrogo till det sorgliga slutet.

Hur mycket August Blanche med allt hvad han utrettat var älskad af hufvudstadens befolkning hade man tillfälle att se den dag då han begrofs. Det skulle ha varit fäfängt att räkna alla de menniskor, som kransade vägen från den malmgård, belägen i slutet af Grefgatan, han bebodde, till Nya kyrkogården. Ett sådant ofantligt liktåg har heller aldrig tillförne skådats i hufvudstaden.

Sara Johansson Tapper bodde i en liten rödmålad koja i Katrinatrakten, just en af dem som lika svalbon äro uppflugna så högt upp på berget som möjligt. Hennes man var en af de äldste korporalerna vid lifgardet till häst. Han hade redan länge tänkt på att ta afsked, men som han ännu var i sin bästa ålder, gammal i tjensten och väl ansedd af befäl och kamrater, så öfvertalades han att ta värfning på ännu tre år, med löfte att efter den tiden få medalj för trogen tjenst. Den der penningen brydde sig Tapper icke mycket om, utan qvarstod han för lönens skull. Denna gaf han oafkortad åt hustrun och sin fjortonårige son, dem han sällan fick se, emedan han för det mesta vistades inom kasernen, der han triffades bäst. Endast vid de stora högtiderna begärde han permission och var då i hemmet en half dag eller så der omkring.

Ett par dagar före den omtalade aftäckningen hade Tapper varit hemma och strängeligen tillsagt hustrun att hålla sonen Peter inne, emedan ingen kunde veta hur det komme att gå, då folket var så uppretadt. Men Peter, den spolingen, hade råkat lyssna till faderns ord, och han beslöt att göra en konst i hvad föräldrarna tyckte, han skulle nog ut för att se på stäten, han också.

Till den ändan smög han sig ut tidigt på morgonen den 30. Men modern var vaken och anade oråd då hon såg pojken mot vanligheten så tidigt uppe. Trots hans böner, försäkringar och skrik tog hon honom som en kattunge i nacken och slängde in honom i vedboden, samt bomade stadigt för dörren. Derpå gick hon till en af grannqvinnorna för att prata om den »rebeljon», som Tapper omtalat skulle uppstå under dagens lopp.

Peter skrek och tjöt en stund, samt väsnades i vedboden som en broms i en pappersstrut, ända till dess han utmattad föll ned på jordgolvet. Men plötsligt fick

han en idé. Det fanns ju en glugg på boden. Visserligen var den i sitt nuvarande tillstånd för liten för Peters efter sin ålder ganska ansevärd kropp, men timret var murket och så fans det ju yxa i boden. Kärleken icke så mycket till friheten, som till begäret att komma till Norr, besegrade alla betänkligheter. Efter en timmes huggande och bändande i gluggens murkna sidor blef öppningen så stor, att han utan alltför stor svårighet kunde krafla sig ut. Derefter gnodde han af alla krafter bakvägarne, och stod snart, andtruten och svettig, på Gustaf Adolfs torg midt ibland ett halft hundra gaminer, som af alla krafter hurrade för och hånade den der posterande vakten. Det der lifvet föll Peter i smaken, och som han var temligen storväxt för sin ålder och hade en stämman så gäll som en klarinett, blef han med förtjusning helsad af sina kamrater gaminerne.

Då polisen ensam icke kunde hålla massan, som vältade fram öfver gator och torg under rop och skrån, i styr, kommenderades en afdelning af hästgardet ut. I spetsen för denna stodo Harmens, Beck-Friis och Plomgren, och det var desse tappre hjeltar, som genom sina hufvudlösa tilltag vållade att oredan blef större, än den annars skulle blifvit.

Upprorslagen hade blifvit uppläst, men detta åstadkom ingen förbättring, emedan hästgardisterna sjelfve, som blifvit trakterade med öl och bränvin, så att de voro halffulla, liksom de preussiske soldaterna vid stormningen af Dybbölskansarne 1864, i stället genom sin brutala framfart öfverallt ställde till ännu mera oreda.

I norra delen af Kungsträdgården var skrån olidligt.

Der och hvar släcktes gaslyktorna och lades ut giller för gardisternes hästar.

Qvällen hade fallit på. Ingen tänkte mera på upsalastudenternes långa storartade fackeltåg, på sången eller talen vid statyn. Det var som om Karl XII:s krigiska anda varit i hvarenda menniska. Och om man närmare tänker på saken, så var det ju helt naturligt, att minnet af en så väldig krigsbuss icke kunde firas utan vapenslag. Det var helt och hållet konsekvent.

Just då oväsendet var som häftigast, hördes en stämma:

»Lifgardet kommer!»

Hela den obehäpnade, skrämmande folkhopen, som icke var farlig, emedan den saknade hvarje tillstymmelse till ledare, skingrades åt alla håll, somliga lupo åt Norrmalmstorg, andra åt Norrlandsgatan, men största delen rusade under svordomar och knuffningar fram åt Regeringsgatan, för att der dela sig åt skiljda vägar. Marken dånade af hästrampet och fram galopperade en afdelning lifgardister, öfverridande allt i sin väg. En del jagade åt Norrmalmstorg, en annan uppåt Norrlandsgatan, en tredje åt Regeringsgatan i de flyendes spår. Hvar någon upphanns, han må ha varit med i upploppet eller icke, antingen öfverreds han eller fick han ett sabelhugg. Gardisterne uppförde sig som djur, tack vare vederbörandes omtänksamhet att traktera dem med den svenska nektarn, bränvinet.

Peter hade tillika med en hop pojkar, som berömde sig öfver att ha slagit in så och så många fönsterrutor, följt den åt Regeringsgatan flyende hopen. Mången gång var han nära att bli nedtrampad, men lyckades alltid att genom sin vighet undgå olyckan.

Mellan Hamn- och Smålandsgatorna uppstod en förfärlig trängsel och många blefvo der klämda, så att de hade mehn deraf för lifstiden.

Så kommo de förföljande gardisterne i vild karriär

stormande in på dem. Hugg och slag, skrik och svordomar, käppar, paraplyer och sablar, hästarnes frustande och ångestskriken från nedtrampade män, kvinnor och barn, se der en af denna aftons taflor.

Bland de nedtrampade befanns Peter. En af hästarne hade satt sin hof på hans venstra ben. Pojken tjöt af smärta. I samma ögonblick var ryttaren på den häst, som trampat Peter, ur sadeln. Han tänkte icke på att han utsatte sig för att bli söndersliten af det ursinniga folket; han hade hört en röst som skar honom i hjertat, och det var hans barns.

Skälfvande af ångest lutade sig Tapper ned, förde undan hästhofven och skulle just rycka upp sonen, då en vredgad stämman röt:

»Hvem är det som sitter af utan min tillåtelse? I sadeln igen!»

Tapper måste lyda. När han sedan hemkom till kasernen, fick han tre dygns arrest, för att han velat rädda sitt barn från döden.

Peter hade emellertid erhållit flere skador så farliga, att han dagen derefter afled. Då fadren, efter befrielsen från arresten, fick kunskap härom, blef han vansinnig och slutade sitt lif på Konradsberg. Modren blef allvarsamt sjuk, kom sig dock, men framlefde derefter endast några år i största armod.

Detta är blott *en* enda scen ur det sorgespel, som utagerades vid detta tillfälle, hvilket bildar en mörk punkt i vår hufvudstads historia.

VI.

Välgörenhet.

Fru Agatha Strömning (hennes far hade varit en af de förnämsta fiskhandlarne i Gefle) var mycket för att stifta välgörenhetsinrättningar eller fungera såsom ledamot af dem. Hon bodde i ett stort och präktigt hus vid Götgatan, och detta hade hon fått ärfva efter sin nyligen aflidne man, som i många år tjenstgjort såsom vaktmästare i ett af embetsverken. Han hette bara Pettersson, ett allt för trivialt namn nu för tiden, då man är medlem af en välgörenhetsinrättning, och därför annonserade hon tre gånger i Posttidningen, som är dömd att vara en afledare för alla dumheter i den vägen, att hon återtagit sitt flicknamn, det vill säga sin faders. Vanligt folk tyckte dock, att hon hade kunnat vara så pass tacksam att hon bibehållit mannens namn, då hon, ifrån att vara en fattig flicka, nu satt som en rik och barnlös enka. Men, det gick gubevars inte an att längre heta enkefru Pettersson. Strömning måste det vara om än aldrig så skämd.

Men fru Strömning hade pengar, och se det var hufvudsaken, ty till välgörenhetsinrättningar behöfs mynt, om skenet skall kunna hållas uppe och allmänheten icke biter på de oftast grofva lockbeten, som utkastas.

En afton satt fru Agatha Strömning ensam i sin rikt upplysta våning och sög på en karamell, samt förde tidt och ofta en eau-de-cologneflaska till näsborrarna. Fru Agatha var icke mera ung, men ej heller så gammal, att hon icke kunde hysa förhoppning att ännu en gång få knyta äktenskapets band. Också hade hon redan, ehuru enkeståndet icke ännu var ute, haft två beundrare, af

hvilka den ene var en afskedad kapten från ett af våra gardener och den andre en f. d. assessor i Svea hofrätt, enklings, tandlös, rödhårig och med åtta fullvuxna söner omkring sig.

Agatha Strömning var ännu i valet och qvalet hvem hon skulle föredraga. Kaptenen qvarstod visserligen ännu i arméen och hade således rättighet att bära uniformen, och det hade icke väckt ringa uppmärksamhet att han, iklädd full parad, en söndagsförmiddag varit hennes kavaljer på promenaden i Kungsträdgården, men så kom den andre friaren med sin ståtligare titel assessor, och så insmög sig äfven den ljufva tanken på att hon kanske ännu en gång kunde hoppas på att bli enka. Men som sagt, hon hade ännu icke fattat sitt beslut i ämnet.

Der hon nu satt i soffan med en hel sky af bländhvita spetsar sväfvande som ett moln kring hennes lilla nästan klotrunda korpus, liknade hon en apelsin insvept i hvitt silkespapper.

»Besynnerligt, att de inte komma ännu», mumlade hon för sig sjelf och såg på ett litet vackert ankargångsur af guld, som hon fått af sin man på sin 43:e födelsedag. Fyrtiotredje! Jo, någon annan skulle bara vågat andraga en half mening om, att hon var så gammal! Trettiotredje, sade alla med synbar öfvertygelse.

Fru Strömning hade knappt slutat sin korta monolog, då kammarjungfrun — hon hade ett sådant oting också förstås, hvad skulle annars kaptenen och assessorn säga — anmälde hennes nåd öfverstelöjtnantskan Sadelknapp. Agatha Strömning kunde aldrig låta bli att försmädligt dra på smilbandet när hon hörde den långrandiga titeln jemt och ständigt upprepas. Hon sade därför så högt att det skulle höras ut i tamburen, der gästen som bäst höll på att pelsa af sig:

»Bed öfverstelöjtnantskan (hon sade icke fru) vara välkommen.»

Och in seglade om några minuter en liten skintorr dam med pergamentshy, läppar så tunna och hvassa som ett par hackelseknifvar och ögon skarpa som synålar.

»Åh, mycket förbunden, mycket förbunden. Tack för sist, det var hos generalskan von P. tror jag», pladdrade den lilla damen allt under oupphörliga nigningar. »Men jag ser inte till hofrättsrådinnan Snarkenfeldt, eller hennes nåd presidentskan, eller — — men de komma väl snart. Ja, det var sant, söta Agathe (hon sade icke Agatha, ty det lät inte så förnämt) den der madam Pettersson — se jag kan aldrig komma mig till att säga fru till folk med så plebejska namn; jo, den der madamen, som var här uppe vid förra sammankomsten och fick tre kronor i understöd, hon är ett högfärdigt stycke och så sannt jag heter Serafia Sadelknapp, född Ruhmph, så ska' hon inte ha ett öre mer. Oh, jag får migrän, bara jag tänker på hur otacksamt folket är nu för tiden, så — — nå, nå», afbröt fru Serafia och kastade en allt utom serafisk blick på fru Agatha, »afbryt mig inte. Jo, söta Agathe ska' veta, att jag annonserade om att få en skicklig tvätterska, och så kom den der madamen upp och anmälde sig. Men, sa' jag, hvad är det värdt att madam får förtjenst; hennes man super ju upp alltsammans. Men, då skulle söta Agathe sett henne! Madam sa' hon, jag är lika god fru som ni, och de der futtiga tre kronorna som jag fick i torsdags, dem kan ni gerna behålla sjelf, och med dessa ord slängde den grofva menniskan pengarne utåt golfvet. Super min man? Det är osanning, men er super, för på Grand hôtel eller Rydberg, eller någon annan krog dricker han champagne. Ja, hon sa' verkligen krog om Rydberg och — — men vänta, vi ska' nog en annan gång se upp när vi — — —»

Kammarjungfrun anmälde i detsamma fröken Ruhmph, öfverstelöjtnantskans yngsta ogifta syster, en giftaslysten mö om 50 år. Efter henne kommo fru Svansroth, fru

Tagelstjert och ett par Aftonbladsfröknar Jämmerberg med stora näsor och dito chignonier.

Sedan helsningar försiggått under ömsom sötsura miner, skred man till det angelägnaste, tekannans innehåll. Att härunder de fattige häcklades och ställdes vid skampålen är naturligt. De hade än det felet, än ett annat, men det största var dock fattigdomen, och därför skulle de få känna tyngden deraf.

»Marie», skrek fru Agatha, sedan hon med silverklockan inkallat sin kammарjungfru, »lägg ett par mattor i tamburen, så att inte trashankarne förstöra golvet, och om du sedan låter någon komma inom dörren här, så är du olycklig, eller tycker inte min söta fru Tagelstjert att en sådan försigtighet är nödvändig?»

»Jo, söta Agathe (hon sade också Agathe för det lät så förnämt), jag har aldrig tyckt om folket, men min far (hennes far var millionär och mycket välgörande, nota bene då han kunde förtjena derpå), som har ett namn för sin ädelhet, och min man, doktorn, ha alltid — —.»

»Ska' det inte vara en kopp till?» afbröt Agatha Strömming, som visste att fru Mina Tagelstjerts svada aldrig skulle taga slut, då hon kom in på kapitlet om sin man doktorn. Hon slutade då alltid med de utsigter han hade att bli professor.

Då sällskapet som bäst höll på med att diskutera föreningen, ty alla tillhörde en välgörande sådan, och deras namn och adresser hade till deras fulla belåtenhet stått tryckta i hufvudstadens tidningar (fru Strömming var bara lite murken därför att hennes namn stått sist) under ett upprop i och för en välgörenhetsbazar, dessa humbugtillställningar, som äro tillkomna endast för att skaffa friare åt de unga försäljerskorna, inträdde fru Kif född Strid. Hon var icke gerna tåld af sällskapet därför att hon, såsom fröken Ruhmph bittert anmärkte, alltid ville flyta

ofvanpå liksom oljan. Namnet antydde också något ditåt. Men denna afton var hon ovanligt blid, och till och med fru Tagelstjerts och fröken Jämmerbergs sarkasmer kunde icke reta henne.

Slutligen kommo de fattige, som skulle ha sin utdelning af kassörskan, fru Tagelstjert, som var den rikaste och dessutom medlem af flere sällskap för välgörande ändamål. De stackrarne måste undergå en formlig examen, som blef så mycket mera pinsam, som den oftast gick in på enskildheter. Men först blefvo de i myndig ton af värdinnan tillsagda att icke öfverskrida tröskeln till salongen; de fingo stå der ute som af lagen brännmärkta tiggerskor inför en välgörehetsförening, som borde hafva till sin första regel kärleken till nästan, företrädesvis den behöfvande. Men det är nu så med dessa inrättningar i vår tid, att de blott och bart äro till för att skaffa lata qvinnor någon sysselsättning, samt då och då skylta med sina goda gerningar — — på papperet.

Sedan de behöfvande för sin schavottering fått, den ene 5, den andre 3, den tredje 2 kronor och så vidare ända ned till 50 öre, blef det välgörande sällskapet ensamt och en läcker sexa dukades upp.

»Hvem är nu så snäll och styr om redovisningen?» sporde fru Strömning, då hennes gäster höllo på att pelsa på sig.

»Jo, det ska' jag göra», svarade fru Tagelstjert så ifrigt, som om hon varit rädd för att någon annan skulle ta den äran ifrån henne; »jag känner mycket väl redaktörn för Aftonbladet, och han skall icke neka att ta in en notis.»

Och mycket riktigt lästes också några dagar derefter en notis om att »Sällskapet för de fattiges höjande ur den nöd, som de råkat i» (en långrandig titel) vid sin sammankomst den och den aftonen till de nödstälde utdelat *rikliga* (ordet stod verkligen med fetstil) gåfvor bestående

i penningar och mat. En stor del af hufvudstadens befolkning prisade högt detta gifmilda sällskap, men det var bara den klass som icke behöfde den der gifmildheten; de som voro i behof af den tänkte annat, men sina tankar vågade de icke kläda i ord af fruktan för att deras mening skulle komma till sällskapets öron, i hvilket fall de naturligtvis gått miste om de der styfrarne, som ju voro bra att ha när barnen voro hungriga och intet bröd fanns i huset.

VII.

En farlig diet.

Målaren Axel Faergström (namnet hade han gjort sjelf, och det passade bra till hans yrke. Han tänkte en tid starkt på att kalla sig Penselgren, men hans hustru satte ett p till för det) var i den trakt, der han bodde, allmänt känd såsom en human och stilla person, som högst sällan såg bottnen i glaset. Från morgon till afton arbetade han träget på verkstaden och förtjänade nätt och jemt så mycket, att han utan alltför stor olägenhet kunde försörja hustru och de två barn, som voro frukten af deras lyckliga äktenskap. Men tiderna försämrades; ingen ville ha måladt hemma hos sig, det var så dyrt, tyckte de snåla husvärdarne, under det de höstade in sina 15 procent på lägenheterna, och följden deraf blef, att Faergström såväl som andra hans kamrater plötsligt befunno sig utan arbete. Den lilla sparpenning han hunnit samla, gick snart åt, och familjen stod snart ansigte mot ansigte med den bittert grinande nöden.

Faergström misströstade ändock icke. »Det blir väl bättre», menade han och tog en munter slängpolska med barnen, ty han ville icke visa dem att han i själ och hjerta var djupt nedstämd.

En afton kom han hem dystrare än vanligt, slängde hatten på en stol och mumlade några otydliga meningar för sig sjelf.

»Hvad i Herrans namn står på», sporde hustrun ängsligt.

Faergström suckade ett par gånger, men teg. Han hade synbarligen svårt att komma ut med det, som låg honom om hjertat.

Hustrun upprepade frågan med ännu ängsligare ton.

»Jag har varit i polisen», svarade ändtligen mannen häftigt, steg upp och började kläda af sig.

»Du i polisen! Men, du himmelens Gud, hur har du kommit dit? Du är ju inte full?»

»Nej, inte mer än det barn, som föddes i natt», svarade Faergström bittert, »men ser du, min gumma, det går ändå för sig att komma in i härfvan med.»

»Och inte har du slagits?»

»Nej, nej!»

»Men så berätta då! Du gör mig hjertängslig. Jag kan inte soffa i natt, om du inte yppar förhållandet.»

»Jag ämnar inte tiga dermed», svarade mannen dystert och berättade, under det han långsamt klädde af sig, följande:

»Jag var på hemvägen från den smula arbete, som grosshandlar M. gifvit mig, då jag vid Lejonbacken oförmodadt stötte på Nils Trutström, du vet, den der smeden, som i våras så förtvifladt slog sina krokas för Mina, syster din, som bleckslagarn, den jag inte kan tåla, löpte bort till Amerika med utan att här hemma åtminstone uppfylla sitt löfte till henne om äktenskap, och inte lär han

väl göra det der borta, alla skälmars förlofvade land som »syster Ullas» bror säger. Nå, Trutström var lifvad och bjöd på en tuting på Messingsstången och derefter på en sup och en smörgås på poliskrogen i Salviigränd, eller »Råttfällan», som den också kallas. Den heter också »Hummern», eftersom byglarne jemt och samt hålla till der, och den ligger en trappa upp, så att man inte hör något alls af verdens buller, såsom presten så vackert säger. Ja, det går nog an att prata vackert för de der, som sitta med sina stora löner och göda magarne, så att — — —»

»Sven, Sven», afbröt hustrun ängsligt, »inte ska' du prata så. Hur gick det med Trutström?»

»Jaså, han ja! Ja, gumman lilla, du får förlåta mig, men när jag ser allt det bakvända, som sker här i verden, hur de rike sätta upp hufvudet och förtrycka de fattige, då blir jag arg. Men, jag ska' gömma på det så länge, eller till dess måttet är rågad. Det är inte det ännu. Polisen får lof att begå en mängd dumheter och olagligheter först. Men, att det jäser i sinnena, det kan du vara säker på, och när det en gång hinner bryta ut, då är det slut med de der gardisterne, som fått namn af poliser sedan de väl ömsat kläder. Men, det var om Trutström som jag skulle tala. Jo, han tog både helan, halfvan, tersen, qvarten och qvinten som det heter på lärdt språk, och dertill på köpet »lilla Manasse». Men nu var han så der lagom jemn, började tala om sina äfventyr med pigorna på Söder, för det måste man erkänna att tur hos flickor har han, rätt så sotig han är. Hvarför det veta de bäst sjelfva. Och när han pratade om att han i natt varit ute vid Blecktornet, så svor han på att flickan der inom ett år skulle heta fru Trutström, och så började han att i glädjen sjunga och tralla af hjertans lust. Men se det är inte tillåtet på så fina ställen som »Råttfällan», och derfor sa' en polis, som just i detsamma kom in, en svartmuskig

sate, som såg ut att kunna begå hvilket bofstreck som helst, men som inte tordes för uniformen:

»Håll truten, Trutström!» Se, de va' bekanta se'n gammalt och hade haft många affärer med hvarandra.

»Hvem ba' mej hålla truten?» skrek Nisse och for upp. »Den lägger jag i stället på truten.»

Nu var det färdigt ska' du tro. Men som jag tyckte att det var synd om kamraten som bjudit på så mycket, så sa' jag:

»Beskedlige herr öfverkonstapel, låt honom vara i fred, så ska' jag ta' hem honom.»

»Jaså, ska' jag låta honom vara i fred», skrek konstapeln. »Det vill säga att det är jag, jag», och så morskade han sig ännu mera, »som antastat honom! Och så försöker du», jaa, han sa' du, ehuru han inte visste hvad jag hette, »att frita' honom. Ta' honom ifrån mig då jag är stadd i tjensteärenden, det ska' du ha särskildt för. Följ med till vaktkontoret!»

»Här fanns ingen annan utväg. Vi måste följa med. Men folket uppe på krogen sa' att det var kittsligt, och då hotade en annan konstapel, en så'n der som är stämplad med C. P. på axlarne, att ta' allihop med. Då ble' di rädda, kan du förstå, för det är ingen heder att gå i sällskap med gardister ska' du veta.»

»På vaktkontoret skrefs våra namn upp, och när det var gjordt, så ville jag gå, men då kom en långbent konstapel och tog mej i kragen och sa': »Du väntar så länge tills din tid kommer!» Jag undrade hvad det var för en tid, men fick det snart klart för mig, då jag från ett inre rum hörde ett stönande och ett svagt »slå mej inte mera». Se det lät så svagt därför att de troligtvis höll' för munnen på honom. Nu kom jag i en blink ihåg hvad en skomakare en gång berättat om polisen, att han brukade klå dem, som föllo i hans klor, och det kallas på polis-

språket att 'ge drag'. Utan att någon visste ordet af eller kunde hindra det, rusade jag på dörren och störtade ut. Två poliser voro hack i häl efter mig, men kroggästerna, som kommit med och stannat utanför, ställde sig i vägen för polisen, så att jag den gången kom undan. Nu väntar jag en stämning i morgon.»

Dagen efter kom verkligen också en i de vanliga ordalagen utfärdad »inbjudning» till Målaren Sven Faergström, att två dagar derefter, eller som på tisdagen, inställa sig i polisdomstolen, för att stå till ansvar derför att han sökt fritaga en af polisen anhållen person.

Faergström gick sjelf upp och svarade i sitt mål, ehuru flere af de tvetydiga »advokater» som pläga belägra rättens förmak, med inställsamma miner ville öfvertaga målet. Faergström talade som förhållandet var, att det alls icke var fråga om någon fritagning, utan att han endast bedt konstapeln låta kamraten vara i fred, och till hans förmån vittnade äfven en af dem, som åsett uppträdet. Men polisen svor på, att det var som han sade, och dervid blef det. Faergström dömdes att böta hundra kronor.

»Gå till hofrätten och jag lofvar att ni ska' vinna, om jag får ta målet om hand», sade en af de tvetydige »advokaterna», då Faergström kom ut i förmaket.

Men denne var så förargad och ledsen, att han icke svarade ett enda ord, utan vände »advokaten» ryggen och gick. De fjorton dagars anstånd, som han fått, voro tilländagångna, utan att han kunnat betala böterne. Då Faergström tidigt på morgonen gick ut med sina färgpytsar, för att verkställa ett arbete, som han lyckats få, och som han skulle förtjena litet penningar på, och dervid passerade öfver Norrbro, rycktes han plötsligt i armen af en poliskonstapel, som i rå ton sade:

»Följ med!»

»Hvarför det?»

»Du har icke betalt böterna, och tiden är ute.»

»Men ni ska' ju göra utmätning först. Gå hem och gör det. Der finns att ta'!»

»Se så, resonnera inte, slusker, utan följ med bara.»

Faergström igenkände nu samma konstapel, som varit part emot honom. Han följde suckande, och i stället för att utföra sitt arbete, fick han gå in på fem dygns vatten och bröd, utan att det ens förunnades honom att underätta sin hustru derom. Först på tredje dagen, då hustruns oro öfver mannens bortovaro nått sin höjd, kom en konstapel och sade i likgiltig ton, att mannen »satt inne».

Då Faergström kom ut var hans redan förut svaga helsa förstörd. Giftet verkade långsamt och knappt två år derefter låg han nedbäddad i Nya kyrkogården, derför att polisen icke brydde sig om att följa lagens bud (9 kap. 9 paragrafen i strafflagen) som säger, att der något i boet finnes att taga skall utmätning försiggå, om ej böterna kontant betalas.

Den, som mördat en människa, dömer man här till så och så många års fästning, utan att skada hans kropp, men den, som icke kan betala några kronors böter för den minsta förseelse, som icke kan hänföras till brott, den tar man mer eller mindre långsamt lifvet af genom vatten och bröd. Herrliga konsekvens!

Så var det på den tiden. Vatten- och brödstraffet är nu dess bättre, borttaget och har efterträds af enkelt fängelse.

VIII.

I gränden.

Anders M. var en djuptänkande själ, som varmt öm-made för olyckan. Han var visserligen icke rik, men så pass förmögen, att han kunde lefva godt på sina räntor. Fyratio somrar hade han vandrat öfver vårt fädernesland sedan han såg dagens ljus. Redan som ung blef han student och tog derefter prestexamen samt lät viga sig, icke med någon flicka, utan med kyrkan. I sex år stod han manligen ut med att vara konsistorii skjutshäst, och han visste knappt hur många församlingar han varit missi-verad till i erkestiftet.

En söndag predikade han temligen skarpt och kom derunder att nämna »lutherska jesuiter». Bland åhörarne funnos några, som togo detta illa vid sig och anmälde honom för konsistorium. Anders M. reste in till den ett par mil från hans hem belägna stiftsstaden med allvarlig föresats, att sätta hårdt mot hårdt. Det kom också till skarpa meningsutbyten mellan honom och biskopen, men följden deraf blef att Anders — tog afsked.

Derefter begaf han sig till hufvudstaden, der han bo-satte sig, samt började att ensam och utan att låta någon enda människa veta om det utöfva det människovänliga kall att föra de vilseledda af båda könen på rätta vägar. Många voro också de, som välsignade den ädle välgöra-rens minne, men det skedde i tysthet och därför fick ej världen kunskap derom. Hans namn stod ej med fetstil i tidningarne, och därför kunde han hvarken få medaljen för berömliga gerningar eller en stjärna på den kungliga födelsedagen. Men åt sådana barnsligheter log han endast och kallade dem ömkliga fantasier.

Jag hade allt sedan upsalatiden Anders M:s odelade förtroende, och att jag här omtalar ett blad ur hans lif, skall han visst icke misstycka. Han berättade händelsen för mig i höstas, under det vi åto middag på »Bacchi Vapen» i Trångsund, och under hela berättelsen uttryckte hans ansigte det djupaste vemod. Men förrän han började, uttalade han dessa betecknande ord:

»Jag vill dock på förhand försäkra dig, att jag inte tillhör den nyuppståndna liga, som kallar sig federationen, och som genom sitt skefva nit rekryterar prostitutionen i stället för att draga offren ifrån den.»

Under det Anders M. en afton promenerade på Vesterlånggatan, fick han i mynningen till Gåsgränden sigte på en qvinna, som huttrade och frös, ty det var duktigt kallt, men det oaktadt stod hon qvar och kastade utmanande blickar på de förbigående karlarne. Anders märkte genast hvad hon gick för, och beslöt, om möjligt, att söka rädda henne. För att se hvad hon skulle taga sig till, vek han af nedåt gränden. Då han kom midt för flickan, lutade hon sig ogeneradt framåt, strök med sin hand på hans arm och sade:

»Följ med mig!»

Anders M. stannade och betraktade flickan, som kunde vara omkring tjugu år. Lasterna hade dock tryckt sin fräcka stämpel i det regelbundna ansigtet och utmärglat detsamma, så att det såg ut att vara minst 40 år gammalt.

»Du ser mig ut vara en riktig hedersknyffel», fortfor hon med en hes stämma, som förrådde att spritdrycker icke så litet inverkat på hennes förfall. »Vi bo visserligen tre flickor i samma rum, men de två andra ä' ute. Porter finnes det på magasinet i samma hus.»

»Kom, så gå vi nedåt gatan», inföll Anders M., som kände en stark vämjelse vid den fallna qvinnans ord.

»Du är väl inte de'ktiv?» sporde hon och gaf honom en misstrogen blick.

»Nej, det kan ni vara lugn för.»

»Det är bra. De der dj—ne skulle jag vilja knäcka nacken på allihop.»

»Hvarför det?»

»Hvarför», repeterade den stackars flickan och såg utmanande på sin följeslagare. »Jaså, du är en så'n der, som spionerar ut och sedan talar om det för polisen! Jo, du är väl ändå de'ktiv. A'jö med dig. Jag har annat att göra än prata smörja med dig.»

Det fanns icke den minsta lefvande varelse i gränden.

»Hör på, flicka», sade därför Anders och grep henne i armen, »om du går med en bit och talar om för mig din lefnadshistoria, så ska' du få en femma.»

Flickans ögon började lysa. »Får jag en femma», sade hon tviflande. »Då kan jag betala för mig för två dygn och ändå få kaffe både i qväll och i morgon bittida. Men, håller du ord bara?»

»Ja lita på mig du!»

Under det de sakta gingo gränden framåt ned mot Mälarehamnen berättade flickan, att hennes föräldrar voro bosatta nere i södra delen af Småland. Om de lefde ännu, hade hon sig ej bekant, alldenstund hon icke varit i hemmet eller haft bref derifrån på nära tre år. Hon tillstod under rörelse, att hon ibland tänkte på dem, men så kom det nu varande lifvets uselhet och körde alla bättre tankar på flykten; hon kunde ej bli bättre, äfven om hon ville det, ty ingen skulle nu mera vilja taga henne i tjänst.

Hon hade nyss fyllt sjutton år, då hon, drivven af begär att se Stockholm, gjorde sällskap med en församlingsflicka, som hade tjänst här uppe, och som skulle resa tillbaka igen, sedan hennes permissionstid var slut. De

lysande beskrifningar, som kamraten gjorde på hufvudstaden och alla dess nöjen, förblindade den sjuttonåriga till den grad, att hon till och med hotade att rymma från föräldrarna, om de ej gäfvo sitt samtycke till resan. Fästmannen, en förmögen och hederlig bondeson, gjorde sitt till att förmå henne stanna, men allt förgäfves. Hon reste.

Vid kamratens sida besåg hon allt det herrliga, som hufvudstaden upprullar för den nykomnas blickar. Föräldrar och fästman voro snart glömda. Hon började att kläda sig efter stockholmsmodet, och tänkte snart med förakt på landtlollorna, som icke hade vett att kläda eller föra sig med smak.

Sedan hon offrat öfver tjugu kronor, de sista hon egde kvar af de penningar hon erhållit af föräldrarna, på kommissionskontoren, dessa ofta bedrägliga inrättningar, som tillkommit för att narra styfrarna ur fattiga tjänst-sökandes fickor, erhöll hon ändteligen plats för att se efter barnen hos en högt uppsatt embetsman. Hon såg då bra ut, och det visste hon äfven sjelf, hvadan hon började få höga tankar om sig, nyttjade skor med moderna klackar, korta kjolar framtill så att en skymt af de hvita strumporna syntes, och lärde sig att knyta schalletten kokett på det mörkbruna håret.

Så uppiffad gick hon om sommaren ned till Kungsträdgården med barnen, och hade ingenting emot att flånörerna på det mest närgångna sätt bekikade henne. Bland dessa såg hon under en hel månads tid en ung man, som ständigt följde henne med ögonen hvart hon gick. Lekte hon med barnen kring Karl XIII:s staty, då var han der; drog hon sig sedan till musikpaviljongen, så tog han alltid plats på en soffa i närheten.

Men en dag fanns han icke der; icke heller dagen derpå. Ida, så hette flickan, började först undra hvarför

han icke kom, men när den ena dagen efter den andra förflöt utan att han infann sig, tyckte hon att det kändes så tomt, ty utan att hon visste det, älskade hon den obekante.

Det var sista dagen på sommaren, då Ida åter var med barnen i Kungsträdgården. Hon styrde genast kosan till först nämnda paviljong. Och der satt han ju på samma soffa som förut. Idas hjerta bultade och kinderna öfverdrogos af en brännande rodnad. Han såg det, och denna tysta bekännelse om hennes hjertas tillstånd gaf honom mod att tilltala henne. Hon var blyg till en början, men tog snart mod till sig, och gick efter mycket nekande in på att möta honom andra qvällen klockan nio på samma ställe. Till sin olycka höll hon ord.

»Han förförde mig under löfte om äktenskap», hviskade flickan, på hvilken sjelfbekännelsen gjort ett starkt intryck.

»Nå, hvad hände sedan?» sporde Anders M.

»Sedan, sedan», utbrast hon vildt och kastade trotsigt hufvudet tillbaka. »Sedan! Så du frågar! Sedan! Jo, sedan angaf han mig i polisen, för si han var de'ktiv och hade betalt för hvar och en flicka, som han skaffade i de djeflarnes klor. Jag blef prostituerad, och sedan var det inte lönt att försöka — — — men se, der kommer en polis, — — låt mig krypa bakom din rygg, så att han inte får se mig; det är en sådan der satan, som är ute och snokar efter dem, som blifvit ådömda, att — — —»

Den stackars flickan hann ej tala till punkt, ty polisen hade redan upptäckt henne.

»Jaså, jag fick ändteligen tag i dig, ditt leda stycke», sade han hånfullt och grep den tjutande flickan i armen. »Kom nu!»

»Men, hvad har den stackarn gjort?» frågade Anders M. rysande.

»Hvad hon gjort! Hå, hå! Oefterrättlig! Varit straffad två gånger för snatteri och har nu fått tredje varningen. Ges inte flere, herre, och nu bär det af till spinnhuset med henne!»

Med dessa ord bortförde han den gråtande och motsträfviga qvinnan. Anders M. stod qvar så länge han kunde se en skynt af dem, derefter gick han hem, djupt nedslagen öfver hvad han sett och hört.

»Hör du», sade han till mig, sedan han slutat sin berättelse, »tidningarne ha nu länge pratat vidt och bredt om att lagarne äro så usla, att de behöfva förbättras. Men hvarför äro de usla? Jo, därför att de, som äro satta att upprätthålla dem, icke sjelfva lefva så som lagen bjuder.»

IX.

»Prosit!»

Adolf P. var en genomglad ungdom, och på samma gång en oförarglig menniska. Rik var han både på naturgåfvor och penningar, och han tillhörde det lyckliga slag af stockholmare, som kunde se händelserna utan att af dem taga större intryck än som var förenligt med hans egen benägenhet att endast observera, för att sedermera göra sina egna slutsatser, alltid träffande. Folk sade därför att Adolph P. var en farlig menniska, som alltid gjorde narr af dem, och folket hade icke så orätt, ty hvad som han ansåg värdt att gissla, det drabbades också af pilarne från hans satir utan den ringaste förskoning.

En gång höll han dock på att komma rätt illa ut i följd af sitt goda hjerta och kitsligheten hos en poliskonstapel.

En mulen höstdag kom Adolph i sällskap med en god vän gående snedt öfver Kungsträdgården från Berzeliipark mot Jakobs kyrka till. I närheten af Carl XIII:s staty, och ungefär på samma plats, der gardistposten fordom stod till ogement löje för alla fullvuxna, som kunde reflektera öfver vederbörandes skuggrädsla och till stor förargelse för alla barn, som plögade leka kring Hoglands-segrarens staty och »rida ranka» öfver der varande lejon, stod en temligen snygg mansperson, och stödde sig, till utseende trött, mot ett af träden. Han försökte gå, men tog då ett par snedsteg, hvaraf syntes att han var drucken. En poliskonstapel, som led af svår böteshunger, en kronisk och såsom vi hört berättas, alldeles obotlig sjukdom hos Stockholms polis, styrde sina steg rakt på den arme syndaren, som just då ämnade begifva sig hem, och som för resten alls icke uppförde sig på något som helst opassande sätt, hvarken med ord eller åthäfvor, fick honom i kragen, och började under utropet: »följ med mig till vaktkontoret, din sakramentskade fyllkaja», ruska den druckne på ett temligen oförsynt sätt. Adolph och hans kamrat, som befunno sig i närheten, och samtidigt sågo att det var konstapeln, som här missbrukade sin makt, närmade sig därför, och den förstnämnde sade, i det en tydlig ovilja lästes i hans anletsdrag:

»Konstapeln kan väl åtminstone behandla karlen något mänskligare; han har ju ej fört oljud, eller — — —»

»Jaså, ni vill fritä' honom», afbröt ordningens väktare ursinnigt, »då skall ni sjelf få följa med till vaktkontoret; ni är väl också full!»

Med dessa ord grep han också Adolph i kragen, men denne gjorde sig på ett lämpligt sätt lös från det

mindre behagliga taget, och sade till folket, som samlat sig på platsen:

»Ni har sett huru han burit sig åt!»

»Ja, vi ska' gå med», ropade en mängd röster, »och han ska' sjelf få plikta för kitsligt uppförande!»

När konstapeln märkte att det började osa hett, brydde han sig icke vidare om Adolph, utan tog endast den druckne med sig. Under vägen såg nog folket till, att denne icke behandlades på ett förnärmande sätt, men hur gick det väl när den stackarn kom in på vaktkontoret, der alla konstaplarna hålla tillsammans som ler och långhalm? Personer, som en stund derefter gingo förbi kontoret, omtalade att de hört klagoljud derinifrån. Den stackars syndabocken fick väl då upplysning på hvad polisen menar med att »ge drag».

Hufvudstaden var uppfylld af resande både från landsorten och från utlandet. Hvar man kom, såg man feta, frodiga och rödkindade landtbor, tunna spleenbehäftade engelsmän, wröwlande tyskar, sprittande lifliga italienare och äfven flegmatiska holländare, för hvilka ost och skinkor utgöra lifvets högsta fröjder. Apropos Albions söner, så hände det för några år tillbaka, att en dylik herre, mager och skranglig, och med rutiga schackbrädsbyxor, hade fått i sitt hufvud att närvara vid den katastrof, som skulle inträffa då maskinisten på någon af ångsluparne till Alkärrret glömde att fälla ned skorstenen vid passerandet af Skeppsholmsbron. Från den första turen, som båten gick på morgonen, till den sista på aftonen följde engelsmannen med, men den gången blef han lurad. Maskinisten hade nemligen fått nys om saken och tog sig i följd deraf noga till vara. Efter sex veckors oupphörligt flackande mellan Alkärrret och Strömparterren ledsnade engelsmannen och lemnade hufvudstaden miss-

nöjd med sin resa hit. Det beryktade engelska tokeriet kan väl icke gerna gå stort längre.

I sällskap med ett par goda vänner kom Adolph P. gående öfver Norrbro. En fin middag hade blifvit inmundigad på Hasselbacken, så att alla voro uppslupna, alla glada, aldramest Adolph. Hans vackra och öppna anlete tilldrog sig allas uppmärksamhet; det gjorde riktigt godt in i själen att se på honom.

Just som de veko af in på Mynttorget, som nyligen blifvit befriadt från det i och för den nya pålningen der uppförda plank, möttes de af tre unga flickor, skrattande och pratande. Det syntes tydligt, att två af dem icke voro stockholmskor, ty deras nyfikna blickar ilade åt alla håll, under det de ideligen frågade sin följeslagarinnan om allt hvad de sågo. Denna var antagligen stockholmska, att döma af det blaserade sättet, den stela cirklade hållningen och den likgiltighet hon visade.

Adolphs blickar fästades ovilkorligen på den ena af de två landflickorna, och han måste för sig sjelf tillstå, att han svårligen kunde få se en täckare varelse. Hela hennes ansigte uttryckte den mest oförställda glädje, och det såg ut, som om hon nu fått allt, hvad hon kunnat drömma om.

Våra tre vänner skulle just gå förbi flickorna, då i detsamma ett par »aitsch aitsch!» hördes. Det var den vackra flickan, som nös och skrattade på samma gång.

Adolph visste icke hvarifrån han i detsamma fick ingifvelsen, men det andra »aitsch» hade knappt nått hans öron, förrän han utropade ett glädtigt:

»Prosit!»

Den *fina* stockholmskan rynkade på näsan, troligtvis af harm öfver att det icke var *hon* som fick taga den glädtiga välönskningen åt sig, men de båda andra flickorna skrattade hjertligt åt alltsammans. Ja, rysen nu,

I Stockholms *sedesamma* damer, I, som läggen så mycken vigt på det cirklade, när — — någon ser eder, rysen för det opassande som den vackra nyserskan begick, då hon, ännu med det klingande skrattet på sina läppar, vände sig om och gaf Adolph en skälmaktig blick, en blick af den mest oförställda glädje.

Den unge mannen kände sig helt varm om hjertat.

»Jag måste veta hvem hon är», ropade han och ville vända tillbaka. »Maken till vacker flicka har jag aldrig sett här!»

Vännerne höllo honom tillbaka, men då han ändteli- gen lyckats slita sig lös, kom han just lagom, för att se de tre flickorna, nu följda af en äldre man med sträng uppsyn, stiga upp i en åkardroska, som i hastig fart ilade uppåt Regeringsgatan till.

Misslynt återvände Adolph till vännerna. Han försökte att visa sig lika glad som fordom, men det ville icke lyckas. Det klingande skrattet och den skälmaktiga, rena blicken från den vackra okända flickan hade på honom gjort ett outplånligt intryck.

Hösten och vintern gingo till ända och våren kom tillbaka med sin friska gröna drägt, sin lifgifvande fogel-sång, sina tusen nyvaknade förhoppningar och sina för stockholmarne isynnerhet så oförgätliga »Nordenskiölds-dagar.» Hvert man styrde sina steg varseblef man en rastlös verksamhet. Nere vid Skeppsbron arbetades natt och dag på »afgudahuset», såsom folksatiren benämnde den i och för nordenskiöldska expeditionens mottagande uppförda viadukt, som sträckte sig från Logårdstrappan till Logården; vid Operan, i Fersenska trädgården och på höjderna af Söder var man också ifrigt sysselsatt med att

uppföra läktare för åskådare och äfven i enskilda hus utmed den väg, som festtåget efter mottagandet på slottet skulle taga, nemligen Drottninggatan uppför till vetenskapsakademiens hus, der Nordenskiölds bostad är belägen, sysslades flitigt med tillrustningarne till illuminationen. Ifvern att visa »hvad huset förmådde», besjälade alla, och täflan i att om möjligt öfverträffa hvarandra gjorde att resultatet blef det mest lysande och hänförande.

Ändteligen randades den tjugufjerde april 1880, denna dag, som i tusentals hjertan qvarlemnade ett oförgätligt minne. Det var på aftonen af denna dag, som expeditionen anlände hit. Men himlen visade en temligen surmulen uppsyn och det såg till en tid ut som om hela den påtänkta illuminationen skulle göras om intet. Men vid half nio-tiden på aftonen lättade det upp, och det högtidliga mottagandet kunde ostördt försiggå.

Allt arbete hade afstannat. Skeppsbron och stränderna på andra sidan om strömmen hade från middags-tiden uppfyllts af skådelystna, och man beräknade deras antal till minst hundratusen, en sannerligen icke för hög siffra. För att oreda och olyckor ej skulle förekomma, var det förbjudet att med åkdon eller ridande beträda platserna kring strömmen, och vid femtiden på eftermiddagen afslutade spårvagnarne sina turer. Ångsluparne vid Skeppsbron hade också lagt upp för tillfället. I stället gingo de, fullastade med åskådare, utåt Blockhusudden, för att möta Vega, och den henne eskorterade flottiljen.

Hur många längtans blickar kastades icke denna afton utåt strömmen, och hur många hjertan klappade icke af stolthet vid denna berättigade tanke:

»Det är svenskar och norrmän, som utfört denna bragd, till hvilken sekler icke kunna visa en like på den fredliga företagsamhetens bana!»

Adolph P. hade tillsammans med några bekanta börjat

festligheterna redan på morgonen med att dricka expeditionens skål i »Nordenskiöldskonjak», tillverkad hos en firma här i staden, såsom en tidning nämnt och nog upplyste i sin puff för densamma, samt på eftermiddagen i »Vegapunsch». Det ifriga pokulerandet gjorde honom nästan yr i hufvudet och han bröt för den skull laget, förebärande ett angeläget ärende. Utkommen i fria luften, kände han sig genast bättre, hvarför han tog vägen öfver Norrebro åt Skeppsbron till. Han hade dock icke hunnit armbåga sig många alnar in i folkträngseln, förrän han kände en hand läggas på sin skuldra, och en röst, som han tyckte sig känna igen, yttra:

»Det var bra att jag träffade dig! Kom, jag vill tala några ord med dig!»

Adolph skakade hjertligt hand med en gammal studentkamrat, Gustaf L., och de unga männen följdes åt fram mot slottsbacken. Härunder anförtrorde Gustaf sin vän, att han var med sin far, mor och syster upprest till hufvudstaden, enkom för att se festligheterna, men att de blott för ett par timmar sedan anländt, och således för sent att kunna få biljetter till någon läktare eller ångbåt. De måste alltså blanda sig i hopen, om de ville se en om än aldrig så liten skymt af mottagandet. Gustaf slutade med att bedja Adolph, som var mera hemmastadd i hufvudstaden, vara dem följaktlig vid att söka efter någon passande plats.

Adolph var till en början just icke hågad att gå in på vännens förslag.

»Ja, vet du, det var ett kinkigt uppdrag», sade han. »Att ha kjortlar med i en sådan trängsel, som det antagligen blir i afton, det är inte roligt. Knuffningar, nedtrampade släp och — —.»

»Åh, hvad det beträffar», afbröt Gustaf, »så kan du vara lugn. Maria är ej klädd som edra stockholmsdamer, så att dylika missöden behöfver du ej frukta.»

Hur Gustaf lade sina ord, så följde Adolph med, och vid slussen träffade de på de sökta.

Men Adolph hade knappast kastat en blick på den unga flicka, som presenterades såsom Gustafs syster, förrän han kände hur blodet rusade våldsamt till hjertat. Lyckligtvis var det redan så pass mörkt att hans förlägenhet ej syntes så noga. Hvem hade han nu framför sig, om icke den vackra nyserskan! Och hon kände äfven genast igen Adolph, det syntes tydligt på hennes leende och på den högre röda färg som kinderna fingo.

»Nu kan du gerna ta hand om syster min och följa pappa och mamma, så får jag se mig omkring en smula», sade Gustaf, och försvann med detsamma.

Detta lät icke Adolph säga sig två gånger. Under muntert samspråk vandrade de fyra derpå sakta fram mot slottet. Utanför telegrafhuset, derifrån utsigten öfver strömmen och »afgudahuset» var ypperligt och der trängseln var minst, fattade de posto.

Icke för något nöje i verlden, till och med om madame Trebelli och Signora Ristori, i hvilka Adolph var hänryckt, denna afton uppträdt, skulle han kunnat lemna den älskliga qvinna, hvilkens arm hvilade i hans, och från hvilkens läppar han fick mottaga så många frågor, under det hennes ögon ibland fästades på honom med ett uttryck af glädje. På de vänner, som vid glasen väntade hans återkomst, tänkte han icke vidare. Det var till och med knappt nog att han såg alla de raketer och solar, som omfladdrade Vega, när det ståtliga skeppet gled in på strömmen; i stället blickade han in i två vackra ögon, och han tyckte ibland att han från dem fick det svar han önskade. Han hörde icke raketsmällarne och dånet från de kreverande bomberna, eller det enstämmiga jubelropet från tiotusentals munnar, men hvad han hörde, det var

den vackra flickans förtjusta utrop, och dessa framhviskade ord, när allt var slut:

»Denna qväll glömmet jag aldrig!»

Från den dagen, som för Adolph blef så betydelsefull, inbjöds han att göra familjen L. sällskap under dess vistelse i hufvudstaden. Vistelsen blef ganska långvarig, och hade det resultatet med sig, att den vackra Maria efter sex veckor pryddes med den af flickorna så efterlängtade släta guldringen på venstra handen. Hvad den siratliga stockholmsfröken sade när hon fick kännedom om förlofningen och dess egentliga orsak, vet man ej, men ganska ofta ser man henne promenera från Mynttorget upp mot Norrbro. Om hon genom någon nysning der dragit kavaljerernas uppmärksamhet till sig, så har dock ännu ingen sagt »prosit» åt henne, ty hon går oförlofvad den dag, som i dag är.

Härom dagen promenerade de båda trolofvade nedåt Mynttorget, lyckliga och glada såsom det syntes. Vid det ödesdigra hörnet, i närheten af de barrierpelare, på hvilka man med en käpp kan spela »gubben Noach», sågo de på hvarandra med trofasta blickar, och Adolph hviskade:

»Hvem af oss kunde ana detta, när vi för ett år sedan möttes här. I sanning, de minsta orsaker kunna oftast ha de största verkningar!»

Den unga fästmon svarade ingenting, men af de innerliga blickar hon gaf sin älskling framgick tydligt, att hon var långt ifrån missbelåten med sin nysning och hans »prosit!»

X.

Läsarekolportören.

Det finnes väl ingenting, som så förnedrar människan, som hyckleri. Förnedringen är också desto djupare, ju högre föremålet för hyckleriet är. Läsarne tala om Gud i hvart enda ord, de göra honom rent af till en stackare, och hyckla derjente inför människor en fromhet, som endast består i yttre åthäfvor, ej i hjertat. Ingen lägger så stor vikt på det yttre skenet, som den korporation, som, högmodigt nog, tagit sig namnet »Evangeliska fosterlandsstiftelsen». Den föregifver sig samla själar till Guds rike, men samlar i stället dessa jordiska kontanter, som »rost och mal förtära»; den predikar så vackert om människokärlek och gifmildhet, men när ger en läsare en fattig usling en skärf? För att få behålla den för egen del serverar han i öfverflöd »himmelskt manna», förmenande, att människan skall lefva af Guds ord. Det skulle sannerligen icke vara dumt gjort, om den svenska allmänheten toge sig före att ej köpa den andliga draffel, som läsarekolportörerne utbjuda. Det skulle då snart bli annat ljud i den andliga skällan. Så många odågor skulle ej då uppstå och förvrída hufvudet på enfaldigt folk, och den jesuitiska stiftelsen skulle snart se sig nödsakad att stänga sina portar. Då kontanterna ej mera flöto in så ymnigt, skulle också ifvern hos läsarne svalna, och den stora allmänheten vinna betydligt derpå.

I en af Smålands stenigaste brånar gick Per Olsson och körde plögen, ty gamle gubben Olaus Persson hade fått i sin skalle, att backen skulle ge äring, och hvad en smålånding i det afseendet en gång föresatt sig, det kan inte sjelfvaste Hin ta ur honom.

Som sagdt, gubben Olaus och Per svettades från morgon till qväll; den ena »bullerhallingen» efter den andra försvann, och användes i stället till att förstärka stenmur-
ren kring torpet.

En dag tyckte Per, som, inom parentes sagdt, just icke var mycket för att gå och knoga i jorden, att det ändock var för genomtråkigt, det der lifvet. Kunde det icke finnas något bättre? Jo visst fans det så, efter som klockarns Anders sagt. Han hade nyss kommit hem från Stockholm, der han slutat sina studier för terminen vid Musikaliska akademien, och Per visste ingenting roligare än att få höra på hans beskrifningar om hufvudstaden. Det skulle vara någonting att få komma dit; att få se kungen på närmare håll! Se dit stod Pers hela diktan och traktan.

Per var, som sagdt blifvit, en dag ganska sorgsen, och den gamla stuten, som gubben Olaus fått låna af »patron», fick för det mesta hvila sig. Farsgubben hade också rest in till den närbelägna staden med ett par tunnor potatis, så att nu rådde Per sig sjelf.

Bäst han stod der och funderade, nalkades honom en medelålders karl. Så snart han fick sigte på torparpojken, förändrades i ett nu hans utseende: det fräcka uttrycket öfvergick till ett dumt och fånigt grin, och hufvudet intog en vaggande ställning mot venstra axeln. Då Per blef honom varse, sade han för sig sjelf:

»Se, der kommer en kom'iant!»

Ja, visst var det en komediant, och dertill en af de aldra värsta och farligaste. Det var nemligen en af den sköna »stiftelsens» andliga taskspelare, en sådan der som talar så skönt om Guds rike och om försakelser, allt under det han med en girigbuks hela diktan och traktan sträfvar efter att narra penningar ur det godtrogna folkets fickor. Då »kom'ianten» hunnit fram till Per, stannade han, himlade med ögonen och sade:

»Ja, här går du och påtar i jorden alldeles som ett svin. Tycker du inte, att det skulle vara bra mycket roligare att få plöja Guds åker i stället?»

»Hä!» utstötte Per, som icke begrep hvad gudsmannen sagt. »Hä, det var konstigt!»

»Inte alls konstigt. Se bara på mej. För inte så länge sedan gick jag också som du, men Herrens ande kom öfver mig, så att jag kunde profetera och — — —»

»Hä, hä», menade Per, och ett ljus gick upp för honom, »då är han fälle en tocken der väderleksspåman, hä! Och så kanske han kan bota vå'n märr, för si ho har fått spatten i ena foten, och så — — —»

»Jag är ingen verldslig läkare», afbröt gudsmannen, »utan en andlig, till exempel en sådan, som botar från syndens smitta, och för arma människosjälur till Guds rike!»

Nu började Per begripa meningen.

»Hä», menade han, »då är han fälle prest?»

Med dessa ord ryckte han den trasiga lufvan från hufvudet, ty allmogon har ännu en så stor vördnad för »det svarta regementet», att det ej töres knysta inför presten. Men lyckligtvis börjar äfven denna vördnad att svalna, och det är ensamt förbehållet upplysningen, att gifva den stora massan ett rätt begrepp om hvad den är värd. Ett stort ansvar hvilar för den skull på de män, som gifvit sig till folkets uppfostrare, det vill säga skollärarne. Beklagligtvis är det ännu i vårt så i alla hänseenden framåtskridande nittonde århundrade ganska illa stäldt med den presterliga undervisningen. Dessa »andans män» veta vanligen alltför väl, att deras välde öfver massan skall sjunka i samma mån som upplysningen stiger, och därför ligger det naturligtvis i deras intresse att låta denna massa, kärnan af landets befolkning, vara qvar i sin okunnighet. Och till bundsförvandt ha de erhållit den jesuitiska ligan, som benämner sig »evangeliska fosterlandsstiftelsen». Denna

gör om möjligt ännu mera ondt genom de okunniga och hänsynslösa verktyg, som de skicka ut bland folket.

Den man, som antastat Per, var en dylik persedel, och, likt många andra, hade han lemnat ett nyttigt och ärligt arbete, för att träda i lättjans och hyckleriets tjänst.

Med sin vana blick såg han tydligt att Per skulle blifva ett lydigt verktyg i hans hand, och när han med en salvelsefull harang skildes från torparpojken, hade han tagit löfte af honom, att följa sig till Stockholm.

Det hjälpte icke hur mycket Olaus Persson än bad och hotade, Per skulle bli prest och en rik man sade han, och med denna föresats tog han efter ett par dagar renseln på ryggen och följde kolportören.

I en naturskön trakt vid Ulfsundasjön, straxt i nord-vest från hufvudstaden, ligger missionsinstitutet Johannelund, denna härd för okunnighet, andligt högmod och lågt kryperi. Dit hade Per blifvit förd. Väl tyckte han till en början att det kändes litet kusligt, men snart vänjde också han sig vid lifvet derute. Han lärde sig att rabbla upp läsaretermerna och alla de slagord, som der bestås, men framför allt inplantades i hans hjerna, att noga hålla alla yttre bruk. För sig sjelf kunde han gerna tänka och tro hvad han behagade, men det gick icke an, så snart folk såg honom. Då måste den gudsnådliga minen fram.

På så kort tid som ett år hade Per blifvit helt och hållet förändrad, icke blott till sin inre, utan äfven till sin yttre menniska. Förut var han mager och skranglig, men sötebrödsdagarna vid institutet hade på honom den verkan, att han blef nästan klotrund, lät polisongerna växa och betedde sig i allt som en herreman, nyttjade modern paraply och pince-nez, och tog sig för resten ett sätt, som mycket påminde om en påklädd apa. Men som han var

ett lydigt verktyg i »stiftelsens» händer, ty den kan icke använda folk med egen vilja, blef han snart beordrad att utgå i verlden och låta sitt ljus lysa för verldens barn. Per hade dock funnit ett sådant nöje i Stockholm, att han beslöt stanna qvar der och lyckliggöra detta samhälle med sin andliga vältalighet.

Till den ändan började han, tvert emot förbudet, att besöka sjukhusen, dessa experimentalfält för andliga schackrare. Det länder dock vår läkarekår till stor heder, att den så mycket möjligt är försöker att från sjuksalarne aflägsna läsarne, men dessa, som likt vampyren suga sig fast vid sitt utsedda offer, släppa naturligtvis icke så lätt en fördel ur händerna, och ha för den skull förstått, att bland sjelfva sjuksköterskorna skaffa sig anhängare. Hur skadligt detta skall vara, inses ganska lätt.

Men då sjukhussalarne en dag stängdes för Per och han helt sonika blef utmotad, började han att hålla konventiklar här och der i fria naturen. Detta kunde ej förbjudas honom. Isynnerhet var Hagaparken ett kärt hemvist för honom, och i närheten af koppärtälten, som nu endast ha namnet qvar, ty kopparn har af snikna händer blifvit borttagen och förvandlad i mynt, ett mindre grannliga sätt att vårda våra gamla minnen, höll han sina svafveldrypande föredrag; upphöjde sig sjelf till ett Guds barn och skickade med god smak alla dem, som ej trodde på honom, ned till helvetet.

Bland åhörarne voro de flesta qvinliga. Munkbro och Hötorgsfruar, som om hvardagarne lurade på allmänheten förskämda varor, för hvilka de sedan fingo skyldra i polisen, men om söndagarne sjöngo Sankeys sånger och fördömde verldens barn, pantlånerskor, som med god smak klådde sina kunder inpå bara benen och derefter med skenheliga miner talade om »den söte Jesus», detta namn, som så ofta neddrages i smutsen just af dem, som

högmodigt framställa sig såsom hans tjenare; grändernas nymfer, som här ville spela ångerfulla Magdalenor, och unga blomstrande jäntor, som lupo till sammankomsterna för att träffa »bekanta» och syna hvarandras toiletter, se der den publik, som Per hade omkring sig.

Och man må inte tro, att han, rätt så han var ett Guds barn, var blind för de behag, som »Stockholmsjungfrurna» utvecklade; tvertom var han en varm beundrare af könet, men blott i hemlighet förstås.

En särdeles vacker flicka, dotter till en arbetare på Söder, hade han framför alla andra fäst sig vid. Hon försummade ingen enda sammankomst, denna »syster i Kristo». Och hvarför skulle icke äfven en kolportör kunna bli kär!

Inom kort var det bekant i läsarekretsen att Per och Sofi, så hette den vackra snärtan, beslutit att knyta hymens band. Vid underrättelsen härom var det många afundsjuka blickar, som träffade Sofi, men inte betydde det någonting; de voro ju heliga och ofelbara!

Så gick det en rund tid om. Per lefde och mådde godt hos den burgne arbetaren, och till hösten var bröllopet utsatt. Dermed var ju också godt och väl.

En söndag i slutet af augusti hade »vännerna» efter vanligheten samlats vid koppartälten. »Predikanten» och hans fästnö hade ännu icke anländt. Medan de således väntade på dem, utbyttes tankar angående veckans händelser, och en rödbrusig matrona undrade om Per ännu hade återkommit från sin resa.

»Resa», ropades det i korus. »Har han rest?»

»Ja visst», svarade fiskblöterskan, »jag såg honom i måndags vid Fiskargången med en nattsäck i näfven. Han hade mycket brådtom och gick ombord på »Piteå» straxt förrän den lade ut!»

Hon hade knappt fått sista ordet öfver läpparna, då

en nykomling instälde sig. Efter en stunds himlande och läsande sade han:

»Har ni hört nyheten?»

»Nej, men har du inte sett till Per?»

»Inte på åtta da'r», svarade nykomlingen med mystisk min. »Och det har nog sina randiga skäl!»

»Berätta, berätta!»

»Jo, han har rest sin väg!»

»Ja hvad sa' jag», skrek fiskblöterskan. »Jag såg nog rätt, jag! Men, han kommer väl tillbaka!»

»Ja, nittinio om våren! Jo, det är en skön persedel! Ni kan tänka er, att i går så måste fru Lödig, barnmorskan, som ni vet bor i samma gård som jag, hals öfver hufvud springa öfver till Sofi, ty hon — — —».

»Ack, jasanya, det var ett sådant der stycke, fy fan!»

»Ja, det har jag alltid trott, fastän jag inte velat säga det!»

»Så trodde också jag! Hängde hon inte efter pojken, som ... som ... jag vet inte hvad!»

»Ah, tyst du, för du är inte bättre, du! Hvem var det som du hade i sällskap i går qväll klockan elfva du, just i Strömparterren! Tror du inte att jag såg dig. Två ränder hade han på venstra armen, du; jag hörde nog hur sporrarne klingade.»

»Så'nt gement stycke, den der Sofi.»

»Men», invände en, som hittills suttit tyst, »det är nog inte ensamt hennes skull!»

»Nej, nej, Petersonskan har rätt. Den skenhelige skurken har bedragit henne! Fy tusan så'nt pack!»

»Och den der ha vi trott på», yttrade en gammal »jungfru», som sett minst fyratio somrar försvinna. »Gud, hvilken fara; han kunde ju ha bedragit oss allesammans!

»Åh, du hade nog fått gå fri», menade en annan spetsigt nog.

En skarp rodnad sprang upp på »jungfruns» kinder. Det ena ordet gaf det andra och många minuter hade icke gått till ända, förrän trätan var i full gång, till stor förlustelse för en mängd pojkar och andra verdens barn, som samlats, för att åhöra den väntade svafvelpredikan. Grälet fortsattes ända ut på landsvägen, och slutade icke förr än Norrtull uppnåddes.

Per hade också skuddat stoftet af sina fötter, och begifvit sig af till Norrland, der ett lika tacksamt fält yppades för hans verksamhet i den helige andes tjenst. Men, äfven der blef han snart nog afslöjad, och kom en vårdag tillbaka till hufvudstaden, under eskort af en polis-konstapel; han hade i Sundsvall blifvit anhållen som lösdrifvare.

Här ställdes han af Sofis fader inför rätta, och som han icke kunde neka till sin bekantskap med flickan, ty det fanns alltför många vittnen derpå, blef han dömd att antingen bidraga till den lilla verldsmedborgarens underhåll, eller helt vackert gifta sig med flickan. Han valde det först nämnda.

Nu tror man väl att han skulle gjort sig omöjlig att längre qvarstanna i »stiftelsens» tjenst, men så var icke förhållandet. Han var ju i sina egna och sina gelikars ögon en rättfärdig man, som ännu icke fallit mer än ett par resor; och som han med stöd af ordet hade rättighet att falla *sju* resor så var det ju i de heliges ögon ingen fara med honom.

Men straffet följde förr, än han anade. Med hans andra fästmö gick det på samma sätt som med den första, men hennes far var icke af det blödiga slaget. Han tog helt sonika in den helige mannen i sitt rum, och der piskade han honom ända till dess han undertecknade det äktenskapskontrakt, som gubben gjort upp. På detta sätt blef han fast.

Och när man ser dessa »ulfvar i fårakläder» vandra omkring och sprida ut sina trångbröstade läror; när man vet, att alltsammans icke är annat än ett gement hyckleri, tillkommet för att kunna lefva i lätja på andras penningar, då framställer sig ovilkorligen den frågan:

Hvilket botemedel skall man använda för att häfva denna vådliga samhällssjukdom?

Svaret är gifvet:

Bibringa folket den upplysning, som det så länge saknat, och som till och med deras så kallade själasörjare, presterna, med flit undanhålla dem, då först skall en annan, ljusare tid komma, med samvetsfrid, välmåga och förnöjsamhet.

XI.

»Sekter'n.»

Kalle J. var på det hela taget ett original, men tyvärr ett dåligt sådant. Öknamnet »Sambo» hade han fått i följd af sin temligen påtagliga negerfysionomi. Han tjänstgjorde under sin glansperiod i riksbanken, och titulerades af denna orsak »sektern», en benämning, öfver hvilken han var temligen stolt. Stolt är dock härvidlag ett alltför fint uttryck; högmodig kommer sanningen närmare.

»Sekter'n» var, såsom ofvan nämdes, ett dåligt original. Han var riktigt elak och det af pur beräkning, det vill här säga snålhet. Liksom många andra af sina gelikar hade han tagit till sin liffsuppgift att lefva på andra, och han skydde inga medel, hur smutsiga de än månne vara, för att tillfredsställa sina begär på andras bekostnad.

Men Kalle J. var derjemte en person, som försökte taga sin värdighet i akt. Dertill kom också en god portion inbilskhet, som till viss grad slutligen blef hans olycka. Han trodde nemligen fullt och fast, att han var en så oemotståndligt vacker karl, att ingen qvinna kunde se honom utan att bli kär i honom. Hvad det var för en spjufver, som inbillat honom det, är ej bekant.

Glaset försmådde han icke heller, och otaliga voro de aftnar, då han i Blanchs kafé gick på spaning efter någon bekant, hos hvilken han kunde ogeneradt slå sig ned. Träffade han på en dylik, och det hände ständigt, ty med afseende på honom kunde man tillämpa uttrycket: »alla känna apan» etc., så generade det honom alls icke att sätta sig ned hos den bekante, äfven om denne hade aldrig så stort för Kalle J. okänt sällskap, samt reqvirera in toddy. När denna var utdrucken, något som hände temligen fort, aflägsnade han sig utan vidare. Begärde då kyparen betalning för toddyn, blef alltid Kalles svar, i det han pekade på sin bekante:

»Jag blef bjuden på den; han skall betala.»

Och derpå försvann han så fort möjligt var.

Att den bekante blef förvånad öfver en dylik fräckhet, var naturligt, men det fanns intet annat val, än att tuga och betala. »Sekter'n» var ju tjensteman i ett offentligt verk, och det skulle skadat kårens anseende, ifall någon låtit snyltgästen sjelf svara för hvad han tagit.

För att väcka uppseende hos de sköna och för resten draga Cafégästernas uppmärksamhet till sig, intog »Sambo» alltid en beundrande ställning framför orkestern, ty han ville äfven gå och gälla för att vara musikkännare. Hans far hade varit en skicklig musikus, samt länge tjenstgjort såsom hautboist vid ett landtregemente, men denna guda-gåfva hade icke gått i arf till sonen. Detta hindrade honom dock icke att brösta sig öfver faderns förtjenster.

Se här en rolig episod från det ofvan nämnda caféet! Ännu finnas många, som bevittnade densamma.

Eftermiddagsmusiken anfördes då — 1871 — af en herr L., och bland alla de vackra bitar, som spelades, var äfven det lilla älskliga stycket »Lilla mormor». Kalle J. beundrade på sitt sätt den nätta musiken, d. v. s. han sneglade tidt och ofta åt alla sidor på de unga skönheter, som råkat få sin plats bredvid honom, jemkade kragar och manschetter i ordning och skrufvade sig ständigt omkring på stolen. Icke sällan hände det, att han utan vidare krus flyttade sig närmare föremålet, om något sådant föll honom riktigt i smaken.

Under en paus gick »sekte'n» dristigt fram till musikanföraren och sporde i en halft läspande ton:

»Hvad blir nu nästa stycke för ett?»

Herr L. svarade då:

»Lilla mormor!»

Visserligen hade Kalle ju någon gång hört kamraterna i sin närvaro tala om ett dylikt musikstycke, men som han alltid var utsatt för drift, ibland ganska bitande, trodde han nu icke mycket på att det fans ett stycke med det namnet.

Föreställningen om, att herr L. också nu ville drifva med honom, gjorde att han ansåg sig böra bemöta driften på ett elegant sätt. Han lyfte därför upp lillfingret och sade med läspande och utdragen ton:

»Skämtare!»

En stormande skrattsalva från orkestern och de af gästerna, som hade sin plats i närheten, följde härpå. Kalle fann visserligen häraf, att han på något sätt gjort sig löjlig, men detta bekom honom icke det ringaste. Liksom om ingenting skulle händt, återvände han till sin plats och tycktes allt fortfarande vara en lika varm beundrare af »Lilla mormor!»

Men, hur »sekte'n» suddade ned sig, så började vägen naturligtvis att mer och mer stupa utföre, och slutligen kunde farten ej hejdas. Sedan han ett par gånger under pågående föreställning på Djurgårdsteatern ställt till ett par extra scener inne på parkett, blef han formligen utkörd. Varnad af sina förmän, tog han sig icke bättre till vara, än att han i fyllan och villan några dagar derefter på Hasselbacken offentligen genom minspel och utkastade glåpord förolämpade en bättre gift qvinna, som i sällskap med sin man, en officer, råkade få plats i hans närhet.

Nu var måttet rågad och »sekte'n» fick en vänlig påminnelse att icke vidare komma upp i banken. Men här besannades också uttrycket: »der synden öfverflödar, der öfverflödar ock nåden.» Hans förmän hyste det oakadt medlidande med stackarn, och bisträckte honom med penningar, för att han skulle resa hem till sin i landsorten ännu lefvande moder. Detta lofvade Kalle J., men hyrde i stället in sig på Söder, och fortsatte en tid sitt gamla snyltgästlif. Han hade dock nu hunnit bli så pass känd att alla gingo ur vägen för honom.

Slutligen försvann han en dag och på länge syntes han icke till i hufvudstaden. Genom tidningarne fick man till slut kunskap om, att han i stället hedrade landsorten genom sina vigileringsförsök. Angående dessa omtalades på sin tid genom en landsortstidning följande betecknande historia om »sekte'n».

En dag ankom till en af städerna på vestkusten, det glunkades till och med om, att det var Halmstad, en resande, fint klädd och med ett vräkigt sätt. Han tog in på det förnämsta hotellet, putsade sin yttre menniska, den inre var och förblef oåtkomlig för all slags polityr, och begaf sig ut i staden, samt styrde sina steg, enligt hvad det berättades, till sjelfvaste postmästaren.

Inför honom presenterade han sig under sitt verkliga namn, sade sig vara posttjänsteman (han hade också en helt kort tid tjänstgjort som sådan innan han kom till banken), berättade att han nu var på väg till Stockholm, der han genom postinspektör B—s bemedling erhållit en god plats, men hade olyckligtvis med sig en så ringa reskassa, att han ej trodde att den skulle räcka till resa och uppehälle. Slutet blef att han anhöll om ett ficklån på femtio kronor, hvilka ordentligt skulle betalas vid ankomsten till Stockholm.

Kalle J. hade, såsom det heter, en talande tunga, och visste att inför postmästaren lägga sina ord så väl, att han fick den begärda hjälpen. Det var ju på sätt och vis en embetsbroder, tänkte postmästaren, och det kunde ju för resten icke skada, att ha en god vän i hufvudstaden.

»Sekter'n» stoppade »femtian» i plånboken, rekommenderade sig under upprepade försäkringar om betalning så fort han återkomme till Stockholm, och aflägsnade sig.

Då postmästaren, som emellertid glömt den lilla handräckningen, tidigt följande morgon öppnade den ankomna posten, fann han ett bref adresserad till sig personligen. Nyfiket öppnade han det och läste till sin bestörtning en uppmaning från postinspektören B., att taga sig till vara för en kringflackande f. d. banktjänsteman med det och det namnet, som redan på flere ställen narrat sig till penningar under den falska uppgiften, att han (B.) anskaffat honom plats vid posten i hufvudstaden.

Jo, der stod nu den hjälpsamme postmästaren, lurad på ett grundligt sätt. Femtian brydde han sig naturligtvis icke om, men harmen var så mycket svårare att bära på. Han visade för den skull brefvet för ett af sina biträden, och på dennes inrådan skyndade de genast ut i staden, för att ta reda på gynnaren. Lyckan ville att de genast anträffade honom, samt begärde att få slippa in till honom.

»Sektern ber om ursäkt för att han ännu ligger, men om herrarne vilja vänta några minuter skall han genast stiga upp», blef svaret.

Nej, se det ville icke herrarne, utan de stego direkte in till herr »sektern», der han ännu låg och drog sig, antagligen funderande öfver, hvilken postmästare, som han härnäst skulle hedra med sitt besök. De voro till och med så ohöfliga, att de icke en gång bådo om ursäkt för sitt tidiga morgonbesök.

»Sektern», som genast kände igen postmästaren, såg något lång ut i synen, och började framstamma ett par meningar, men afbröts i detsamma af postmästarens barska:

»Lemna genast ifrån er femtian, annars skall den svedde anamma er. Se här är ett bref, som fullkomligt avslöjar er skurkaktighet. Marsch genast upp efter pengarne.»

»Herr postmästare . . . jag . . . ber om ursäkt . . . denna habit . . . måste jag kläda på mig först . . . innan . . . jag . . .», stammade »sektern» grundstukad.

Hur vred postmästaren dock var, kunde han ej utan att le inom sig, åskåda den ömkliga och på samma gång löjligen roll, som Kalle J. spelade. Han lyckades dock kaschera sig.

»Gör ingenting. Har nog förut sett hur en skojarare ser ut, när han blir afklädd de plagg, som han kanske också lurat sig till», afbröt postmästaren. »Stig genast upp och lemna fram femtian, annars skickar jag ögonblickligen efter polis.»

Den spiken drog. Skamflåt måste »sektern» krypa upp ur sängen och framlemna sedeln, den han ännu icke hunnit vexla. Sedan detta var gjordt blef han lemnad ensam med sin saknad, sin tomma plånbok och sina dryga eder öfver det oblida öde, som spelat honom detta fula spratt.

Hur han kom ifrån staden är icke bekant, men känt

är, att han genom denna och andra dylika bragder vann en föga angenäm ryktbarhet.

Ungefär ett år hade gått till ända, och Kalle J. var nästan glömd, åtminstone talade nu ingen mera om hans äfventyr.

Men en höstmorgon i slutet af september passerade en ung man, kommande från Nationalmuseum, förbi Mindre teatern. På en af de der utanför i promenaden stående hvilsofforna, upptäckte han då en ruskigt klädd person hopkrupen och sofvande. Han gick närmare och igenkände till sin förvåning Kalle J. Denne hade således sjunkit ända ned på det lägsta trappsteget; han hade blifvit en uteliggare.

»Jag skall bestämdt invänta hans uppvaknande», tänkte han, och länge behöfde han ej vänta, ty inom några ögonblick närmade sig den patrullerande poliskonstapeln. Vänninen ämnade just gå fram och väcka Kalle, ty han tyckte ändå att det vore obehagligt om han skulle råka i polisens klor, men just som han skulle sätta sitt beslut i verkställighet, vaknade »sektern» af sig sjelf, måhända af den ständigt inneboende oron, som gör att dessa samhällets olycksbarn icke kunna sofva lugnt, kanske också af en obestämd aning om den fara, som hotade honom i form af ordningens upprätthållare. Denne hade också upptäckt den sofvande och styrde sina steg direkt till honom, men då han såg att han var vaken, spände han endast sina blickar i Kalle, liksom ville han säga: gör du om det en gång till, så nyper jag dig, och gick vidare, dock seende sig om, nästan för hvarje steg.

Kalle, som tydligt märkte, att han var ett föremål för polisens närgångna blickar, steg därför upp och gick haltande åt museum till. Tidt och ofta stannade han och trefvade efter i fickorna, om någon slant händelsevis råkat glömmas qvar der. Att så också var förhållandet, syntes på hans anlete, som genast klarnade upp en smula; gången

blef raskare, och snart försvann han inom Blasieholmens krogdörr. Troligtvis hade han icke ätit på länge, det kunde synas på hans aftärda anlete, men bränvin skulle han ändock ha.

Att han var så kallad uteliggare, det är icke något giltigt skäl till hans fördömande. Ty detta kan inträffa äfven med den allra bästa, som råkar ut för olyckan, men just det, att han icke kunde undvara det olycksaliga bränvinet, denna dryck, som störtar så många tusen personer, ynglingar, gifta män och qvinnor i rysvärda olyckor, det länder honom ovilkorligen till vanära. Menniskan må vara nästan hur djupt sjunken som helst, så kan hon upp rättas, så framt hon är nykter; i motsatt fall är det knappt värdt att försöka.

Efter en god stunds vistande inne på krogen, kom »sekttern» ut igen. Det syntes på de dåsiga blickarne och de rödstrimmiga kinderna, att slantarne räckt till mer än en sup.

Hurtigare än tillföre, så hade bränvinet för ögonblicket återskänkt honom krafter, för att efter några timmar ytterligare öka på slappheten, och synbarligen nöjdare med sitt lif, fortsatte Kalle promenaden längs strandvägen ut till Djurgården, detta uteliggarnes eldorado. Vid Bellmansro kröp han under skyddet af en ännu tät buske och insomnade på den fuktiga marken med en hög ris och spånor till hufvudgård.

Under omkring fjorton dagars tid derefter syntes han ibland, synnerligast om morgnarne genomströfva vestra alléen i Kungsträdgården, der han någon gång fick en slant af en och annan kamrat, som hyste förbarmande med honom. Men man skulle aldrig se att han bad någon bekant om hjälp. Blygseln hade så nedtryckt honom, att han allrahelst undvek känningar, om han såg dem på afstånd. Olyckan är ändock den strängaste tuktomästare; den uträttar mera än alla länders strafflagar tillsammans.

Senare på hösten försvann »sekte'n» för alltid från Stockholm, och icke så långt derefter från de lefvandes antal. Det finnes ingen af hans fordna vänner, som kastar första stenen på hans graf. Hans olycka blef åtminstone ett varnande exempel för andra, att icke förhäfva sig öfver fördelar, som man icke eger, och att med all makt söka undfly den afskräckande fyllerilasten.

XII.

»Nykterheten.»

En höstafton för omkring tolf år sedan inkom på den så kallade Norrmalmstorgskällaren ett sällskap, bestående af fem karlar, som togo sig högst komiska ut i sällskap med hvarandra. Den förste af dem var nemligen plattfot, den andre halt, den tredje kobent, den fjerde hjulbent, den femte gick inåt med båda fötterna. Sällskapet, som hos de innevarande gästerne väckte den lifligaste förvåning, kom direkte från Lidingöbro värdshus och hade i sina anleten tydliga spår efter en delikat middag.

»Hör på», sade hjulbeningen till plattfoten, »du, som är öfver tio års stockholmare, du kan väl skaffa oss något roligt i afton?»

»Ja, visst tusan kan du det, om du bara vill», inföll den halte öfvertygande.

»Men kanske du är som andra, snål om dina nöjen», menade kobeningen.

»Roligt», utbrast plattfoten och antog en min, som skulle betyda så mycket som: fins det någon, som kan skaffa er landtisar något roligt, så är det en sannskyldig stockholmare, och en sådan är jag. »Roligt! Ja visst

tusan kan jag det. Till Blanchs och Berns vill ni inte gå och inte på operan eller södran heller, kan jag se!»

»Nej, nej», skrek hjulbeningen, som näst plattfoten var den mest lifvade af allesammans. »Något skojigt roligt måste vi ha. Tror du att jag rest till Stockholm för att ha tråkigt!»

»Nå, nå, vänta, vänta», förmanade plattfoten. »Jag har ju inte slutat ännu. Eller hvad sägs om litet punsch eller porter eller champagne i sällskap med några små förtjusande Evas döttrar, som . . .»

»Flickor. Ja! För oss till sådana! Detska bli lifvadt, men glada ska de vara, annars ge vi dem tusan! Hej, lefve glädjen!»

Vid denna tid fans vid Norrmalmstorg och icke långt ifrån förut nämnde källare, ett nykterhetsvärdshus, eller »nykterhet», som dylika ställen benämnas på stockholms-språket. En viss L. egde detsamma.

Dit förde plattfoten sina vänner. Klockan var då icke mer än mellan nio och tio på aftonen.

»Bor här flickor?» sporde kobeningen och koxade upp till det gentila huset, »det var raggen så fint!»

»Jo jo men, du», menade plattfoten, »här ha de råd att bo ståtligt, så att det är bäst att du först som sist smäller upp med en champagne!»

Kobeningen, som var den förmögnaste af hela sällskapet, skramlade öfvertygande med silfverkrischorna i byxfickorna.

Plattfoten gick först in i värdshuslokalen, i hvars nerrökta tak dinglade en fotogenlampa af bronz, och de öfrige följde efter.

»Nå, hvad ska vi ha nu?» sporde han, sedan alla tagit plats kring ett midt på golvet stående rundt bord.

»Punsch, naturligtvis», svarade tå-inåt-gångaren.

»Punsch!» utbrast plattfoten samtidigt med att den lilla rödbrusiga uppapperskan, som hört inpasset, drog sin mun till ett försmädligt leende, »punsch! Inte fins det sådan vara på nykterhetsvärdshus. Det kostar mer i plikt än det smakar det. Nej, porter och öl, så mycket ni vill ha!»

»Här fins vin också», inföll uppasserskan näbbigt.

»Ja, nog vet jag att det fins, men den gemena blanksmörjan få ni allt ha för er sjelfva», svarade plattfoten. »Ge mej porter, göteborgsporter förstås, men icke sådan som är tappad här. Ni andra få ta hvad ni behaga.»

Under hela tiden var plattfoten mer än vanligt dyster, hans blickar irrade oafbrutet omkring rummet och in i ett annat mindre, till hvilket dörren stod på vid gafvel. Det syntes tydligt att han väntade någon viss person. Han blef också oroligare ju längre tiden skred framåt.

Slutligen kom stängningstiden, och uppasserskan, som hvarken för egaren eller polisen vågade servera längre, tillsade gästerna att gå.

»Satans unge, som skulle lura oss hit», tänkte plattfoten för sig sjelf. »Hon sade ju så tydligt, när jag frågade hvar hon bodde, att hon skulle träffas här på detta nykterhetsvärdshus. Något annat sådant fins inte här vid torget, så att jag har inte kunnat misstaga mig.»

Högt frågade han:

»Säg nu, jungfru lilla, bor här någon flicka, som heter Amanda?»

»Här, nej bevars, det kan ni väl se», svarade uppasserskan med en knyck på nacken och en min af sårad oskuld.

»Har hon bott här då?»

»Hur ska jag kunna veta det?»

»Nå, kommer hon inte hit då?»

»Det der känner jag inte till», ljöd ånyo svaret, men nu snäsigt. »Se så, gå nu, för ja ska stänga!»

»Jaså, det var de flickorna, du bjöd på», sade hylbeningen med djupaste ironi när de kommo ut igen, »jaha det var både anständigt och snyggt.»

»Och så billig champagnen var», hånade kobeningen och skramlade med silfverslantarne i byxfickan.

Sällskapet hade emellertid gått in i Berzelii park,

men hann icke långt der, förrän en väl klädd yngre qvinna styrde sina steg rakt mot plattfoten.

»Se der är du ändtligen», utbrast denne, då qvinnan kom midt för honom. »Jo, du har vackert lurat mig och alla mina vänner, som jag bjudit på en glad qväll i ditt sällskap. Inte bor du derinne, som du nämde?»

Qvinnan skrattade, då hon svarade:

»Jo, visst gör jag det. Följ med, ska ni få se!»

Sällskapet vände om igen och följde Amanda, som plattfoten kallade henne, men hvilket namn, enligt dessa qvinnors sed, var antaget. Kosan ställdes till samma hus, men ingången skedde icke nu från gatan, utan bakvägen från gården. Ogeneradt framtog Amanda en nyckel och släppte in allesammans i ett stort rum, som kobeningen hviskade till tå-inåt-gångaren, att han tyckte sig känna igen. Då ljus ändtligen blifvit tändt igenkände också alla till sin förundran samma lokal som de för några minuter sedan druckit i. Men så till vida var det förändradt, att alla bord voro uttagna och ingen uppapperska mera fanns synlig.

Efter hand kommo tre flickor till insmygande, och alla inbjödos på öl och porter, som Amanda beschäftigt serverade.

Verkligheten är dyster, men sann. Dessa stackars flickor hade ingen bostad om dagarne, då de ej kunde hyra sig ett ensamt rum; endast om nätterna tillätos de att bo inne, äfven i sådant fall mot en oskäligt dryg ersättning.

Träder man in der på dagen, så ser allt så fint, pole-radt och anständigt ut, och tjensteandarne uppträda på ett sådant sätt, att ingenting anmärkningsvärdt finnes mot dem. Men då natten faller på, jagas allt det anständiga bort, lokalen förändras och från gator och gränder insvärma dylika samhällets olycksbarn, som stå under polisuppsigt och sky ljuset. Den fina lokalen blir då ett lastens näste.

Relata refero.

XIII.

Den ödesdigra stenen.

»Hör du, Kalle Petersson, har du lust att följa med till Waxholm?»

»Till Waxholm? När?»

»Om en half timme.»

»I dag på sjelfvaste Bellmansdagen? »Är du tokig, du?»

»Nej, Gud ske lof, inte ännu. Det lyster mig att se hur the waxolmiter fira Bellman.»

»Nej, bry dig inte om det, Nisse, vi få mycket roligare här.»

»Gå inte, Granberg», svarade Nisse, en glad fyr, som skrattade åt hela världen, och som ännu aldrig låtit en sorg tynga vid sitt sinne. »Det kan väl vara roligt, att en gång få komma ut från Stockholm och agera stockholmsbor på — — —»

»sommarnöje, menar du? Ja nog skulle det vara roligt, om det kunde ske i verkligheten.»

»Omöjligt är det inte.»

Efter en stunds betänkande svarade Kalle:

»Kör i kylan. Jag följer med och kanske, att vi kunna få något roligt der.»

Hvar och en vet nogsamnt hur tråkigt lifvet på en ångbåt ibland kan vara, isynnerhet när man endast har en liten väg att tillryggalägga och till på köpet är obekant med passagerarne. För att så mycket som möjligt motarbeta den dödande eller åtminstone qväfvande känslan, requirerade ungherrarne en butelj Karlshamns punsch med »berlinervatten», såsom herr Karl Petersson uttryckte sig, och snart var all tanke på Stockholm och dess Bellmans-

dag bortblåst. Sinnena blefvo efter hand mera livvade, allt under det de unge männen tidt och ofta sneglade bort till tvenne damer, af hvilka den ena var något till åren kommen, och den andra i den för en qvinna så lyckliga åldern om 19 år. Den unga flickan var ganska täck, det funno nog ungherrarne. Långe väntade de att hon mot dem skulle vända sina blickar, men förgäfves.

Slutligen sade Nisse, i det han stötte till kamraten:

»Tusan hakar, att inte den der skönheten kan vända blickarne hit; jag är mäkta nyfiken att få se hurudana ögon hon har. Nå ändteligen!»

Nisse och Kalle suto i stum beundran öfver dessa ögon. Om vi säga, att de voro att »köpa fisk för», så är det högst orätt. Nej, i dem lyste en helt annan eld än den brännande, som icke värmes utan förtär.

»Tusan hvad hon är vacker, mumlade Nisse och vred sig på bänken. Det skulle allt smaka att få en kyss af dessa svällande — —.»

»Skrik inte så högt, att hon hör det», afbröt Kalle och stötte kamraten i sidan med den påföljd, att denne var nära att tumla ned från bänken. Den unga flickan, som märkte Kalles snabba rörelse, och troligtvis äfven hört hans ord, ty afståndet dem emellan var ej stort, vände nu hela sitt ansigte emot honom. Deras blickar möttes för ett par sekunder, derpå nedslog hon sina, men långsamt och under en djup rodnad.

»Jo, du är allt en lycklig ost, du», hviskade Nisse, som också märkt flickans bryderi. »Jag har hört sägas, att kärlek kan uppstå af mycket mindre anledning än denna.»

»Åh, prat», utbrast herr Karl Petersson, som nu blef allvarsam. »Tig och håll munnen.»

»Ha, ha, ha», skrattade Nisse, som nu i stället blef uppsluppen. »Här ha vi straxt ämne till en högst ro-

mantisk och nöjsam kärlekshistoria, jag känner en författare som — — —.»

Kalle Petersson reste sig hastigt upp. Han var redan sårad, den unge mannen, och i en dylik belägenhet är man alltid ömtålig.

»Hvad nu då», utropade Nisse, som genast fann, att han stött sin vän för hufvudet. »Jag tror, att du blir allvarsamt ond.»

»Ja, det blir jag.»

»Och hvarför?»

»Kom med så skall du få höra.»

»Guddomliga varelse», suckade Kalle, under det de gingo ned i försalongen. »Hela mitt lif står till din tjänst. För dig vill jag offra allt, ända till sista blodsdroppen.»

Ångbåten Tenö hade lagt till vid staden Waxholm och passagerarne gingo från bord. Våra båda vänner stannade till sist, för att ännu en gång, kanske den sista, få kasta en blick på den vackra flickan, som utanför Tenö försvunnit i aktersalongen tillika med det äldre fruntimret. De väntade en god qvart, men inga damer syntes. Skulle de kanske bo ombord?

»Nej, här står jag nu inte längre och gapar», utbrast slutligen Nisse. »Komma de upp, något som de väl göra i sinom tid, så måste det allt förefalla dem löjligt, att se oss stå så här på utkik, för att ej säga rent af oförskämdt.»

Ändteligen hade våra hjeltar hunnit fram till gästgifvaregården, och ströfvande, pustande i solvärmens, uppför den illa stenlagda backen.

»Finns här rum?» frågade Nisse en högt uppskörtad »schweizerijungfru», som i kippande skor rusade emot dem.

»Det kan väl herrarne förstå, att det fins rum i ett boningshus», svarade flickan näbbigt.

Och med dessa ord kilade hon ut på gatan så fort skorna hunno följa med.

»Der fick du», skrattade Kalle. »Frågan var också en bland de dummaste jag hört.»

»Näsvis unge, den der», menade Nisse. »Men, får jag tag i den der näbbjäsentan, så skall jag nog lära henne hvar David köpte ölet.»

Efter lång väntan fingo äntligen våra vänner sina rum, snyggade upp sig en smula och gingo derpå ut för att taga staden i närmare skärskådande.

»Nej, nu går jag inte ett steg längre», utbrast Kalle Petersson, då Nisse föreslog honom en tur till »Kärlekshagen», »jag vänder tillbaka till gästgifvaregården.»

»Jag genomskådar dig allt för väl», sade Nisse. »Din inpiskade filur, du vill återvända till gästgifvaregården, endast för att spana efter den sköna okända.»

»Ah, se så!», utbrast Kalle Petersson och kände sig en smula snopen. »Inte ska du behöfva gå ensam, jag följer nog med.»

Det var just icke mycket folk i »Kärlekshagen», denna, den waxholmska ungdomens älsklingsplats, men de, som funnos der, svängde hurtigt om vid tonerna från en jemrande fiol och ett gällt handklavér, eller så kallad »piglocka».

Men, det började lida mot qvällen och en lätt skymning insvepte föremålen i en tunn slöja. Från dansen och stojet vandrade våra vänner arm i arm inåt staden, Nisse med full föresats, att på schweizeriet dricka en bägare till Bellmans minne; Kalle deremot besluten att söka öfverallt, ända till dess han funnit den sköna okända.

Efter nära en timmes löpande hade Kalle endast vunnit så mycket att han *trodde* sig ha sett den eftersöktas klädningssläp försvinna i porten till gästgifveriet. Snabb som en hungrig varg rusade han efter, men ingenting vidare syntes.

»Det var besynnerligt», mumlade han, »en klädning såg jag, och att det var hennes, det kan jag ge mig själv-vaste hin på.»

Hans vän Nisse slog honom i detsamma på axeln och utbrast:

»Jag har sett henne, jag.»

»Du?»

»Ja, medan du som en konradsbergspatient larfvar omkring i sta'n, sitter jag helt beqvämt i schweizeriet vid min lilla toddy. Plötsligt inträda två damer. Ah, tänker jag då. Kalle Petersson är allt en lustig tok, som så der går öfver än efter vatten, och — —»

»Och du kunde inte förmå dig att varsko mig, din drum — —.»

»Håll inne med fortsättningen, jag kan lyckligtvis ana den. Varsko dig! Nej, det kunde då aldrig komma i fråga. Dertill mädde jag allt för väl med toddyn på ena sidan och den vackra flickan på den andra. Ha, ha, ha!»

Men, Kalle Petersson var redan försvunnen innan vännen slutat. Han rusade in i matsalen och der suto mycket riktigt de båda sökta. Kalle kom, som nämndes, in något för brådstörtadt, hvilket hade till följd, att på samma gång som rodnaden sprang upp på den unga flickans kinder, lekte äfven ett besynnerligt leende kring hennes fylliga läppar.

»Anfakta och regera», tänkte Kalle och vred upp mustaschspetsarne, »är det väl så omöjligt, att komma i samspråk med henne? Det är den gamla tantens skull, men, må denna engel gifva mig en aldrig så liten nick, och jag blir genast en ny S:t Görän. Jag känner mig stark nog att kämpa mot alla gardes- och fästningslöjtnanter, och — —.»

Hans tankegång afbröts af en klingande fruntimmersstämma, som frågade:

»Kan ni säga oss hvar stadens bokhandel är belägen?»

Kalle Petersson for upp. Det var ju *hennes* stämman, ty ingen kunde ega en så ljuf röst som hon, tyckte han.

»Bokhandel — — — bok — — — han — — — del», stammade han ej så litet förlägen. »Om jag ej missminner mig, så ligger den i samma hus som apoteket.»

»Men, hvar ligger apoteket då?» sporde ånyo den unga flickan, och lät höra ett hjertligt skratt, allt under det hon visade ett par tandrader, bländande som det hvitaste elfnen.

Nu tog Kalle Petersson mod till sig. Först tänkte han: »Släpper jag ur händerna detta ypperliga tillfälle att göra deras bekantskap, så är jag en komplett åsna, och Nisse har rätt att skratta ut mig och håna mig så mycket honom lyster. Nu eller aldrig måste det ske.»

Derefter närmade han sig de båda damerna och sade: »Om det tillåtes mig, så vill jag med största nöje visa hvar apoteket och bokhandeln äro belägna.»

Medan Nisse Lundström drömmande och ej så litet snopen intog sin lilla todty på gästgifveriets schweizeri och derunder försjönk i djupsinniga betraktelser öfver sin väns tur hos fruntimmer, var Kalle Petersson i sjunde himmelen. Och hans »sköna utvalda», såsom han älskade att i tankarne benämna henne, tycktes ej heller hafva något emot att fortfarande vistas i hans sällskap. Den gamla tanten var bland alla tanter ett sådant praktexemplar, som man högst sällan träffar på. Hon lät helt enkelt de unga prata bäst de behagade och hade endast då och då en bifallande nick till hvad systerdottern eller Kalle Pettersson behagade yttra.

Återvägen till gästgifveriet anträdde långsamt. För hvarje steg, som närmade dem till detta ställe, blef herr

Karl dystrare, ty han visste att den bittra skiljsmessans timme då skulle randas.

Sällskapet stod redan på den »stigande uppgången», hvilken blifvit hal af det fina duggregn som fallit under det resenäerna voro ute på promenad, och afskedet stod för dörren, ty damerna ville på intet vilkor mottaga Kalle Peterssons siratliga inbjudning till en enkel supé. Vår hjelte suckade, tryckte den gamla damens hand, och suckade äfven när den unga flickan räckte honom sin hand till afskedshelsning.

Herr Karl behöll troligtvis den lilla mjuka handen för länge i sin, det tyckte hon antagligen, ty med en hastig knyck ryckte hon den lös. Dock gick detta ej bättre, än att Kalle Petersson, som ganska stadigt hade omslutit den vackra flickans hand, gjorde ett ofrivilligt knäfall, men med den olyckliga påföljden, att han, hur stor ansträngning han än gjorde, ej kunde resa sig upp igen.

»Min Gud, ni har gjort er illa, och det för min skull», utropade hon bekymrad.

»Åh nej», svarade Kalle Petersson raskt, och stod med detsamma upprätt igen. Detta hade dock ej skett utan svåra smärtor, dem han förgäfvets bemödade sig om att bekämpa. Han skyndade för den skull upp på sitt rum, för att plåstra om det skadade knäet.

På morgonen haltade han betydligt. Hemresan var likväl nu mera angenäm än bortresan, ty han fick nu hela tiden samspråka med den unga flickan, och det gjorde hans hjerta riktigt godt att höra henne mer än en gång beklaga sig öfver den olycka, till hvilken hon angaf sig vara en omedelbar orsak.

Då Kalle Petersson anlände till staden måste han resa ut till Seraphimerlazarettet och lägga sig der. Både den gamla tanten och hennes vackra systerdotter kommo ofta till honom på besök, och innan han lemnade sitt

sjukläger visste både han och vackra Anna, att de älskade hvarandra.

Ett halft år derefter »slog presten båda benen af honom» och kort derefter stod bröllopet under lust och gamman.

På tillfrågan hvarför Anna kunnat besluta sig för att så hastigt gifva sin hand åt en så godt som okänd person, svarade hon leende:

»Det var genom min tillskyndan, som han fick såret, och det var därför min skyldighet att lägga ett helande plåster på detsamma.»

Stenen, som troligtvis ännu finnes kvar, ligger ungefär fem alnar ifrån hufvudtrappan till Waxholms gästgifvaregård och utmärker sig framför de andra stenarne genom sin ljusare färg.

Men, Nisse Lundström, han har sedan dess hvarje Bellmansdag rest till Waxholm för att bli kär, göra sitt knäfall, och, liksom vännen, bli egare till en förtjusande hustru med thy åtföljande hundra tusen »krigare». Ännu har det likväl ej lyckats, men han tänker som så: »Trägen vinner», och hoppas mycket af nästa Bellmansdag.

XIV.

Bakut. Framåt.

Vid ungefär 22 års ålder kom Anton P. till Stockholm sedan han utfått sitt modernearf, hvilket belöpte sig till några tusen kronor. Vål sökte fadren, som hade en ganska bra diversehandel i en af de största landsortsstäderna, att förmå sonen att insätta sitt lilla kapital i han-

deln, men herr Anton, som af skolmästaren lärt, att det skulle vara förmånligt att se sig om i världen, synnerligast att få lära känna sitt fosterlands hufvudstad, var alldeles döf för fadrens förmaningar, lyfte sitt arf och for till Stockholm.

Hur mycket, som han ej kunnat drömma om, såg han icke nu! Han gick omkring öfverallt; besökte spektakler, cirkus, men först och främst schweizerierna, der han gerna var sedd, därför att han aldrig knusslade på dryckespenningarne.

Slutligen fick han också så kallade vänner, d. v. s. personer, som innästla sig hos dem, som ha penningar, för att hjälpa dem förstöra desamma. Detta är den gamla visan, som blifvit sjungen för så mången ung man, som allt för sent kommit underfund med, att den är en slående sanning.

Det varade ej länge, innan Anton P., som egde ett af naturen gladt hjerta och ett godt hufvud, hade satt sig in i stockholmsförhållandena; ja, han var snart till och med en fulländad sprätt.

Då han slutligen såg, att hans kassa började förtunnas i betänklig grad, skref han hem till fadren och bad om relationer till en plats, som han trodde sig skola få. Rekommendationerna kommo äfven och P. tillträdde platsen hos en handlande på norr.

Väl förekom det honom till en början ytterst svårt att hela veckan behöfva stå innanför en disk, men han tog likväl skadan igen om söndagen, då han fortsatte sitt svirande lif.

Så länge hans egna penningar räckte till, gick det väl an, men när dessa voro slut och han ändock måste fortsätta sitt svirande lif, blef frestelsen honom för stark. När han smög till sig den första femman ur lådan på lördagsqvällen, kände han riktiga samvetsqval och det var

en synnerlig lycka för honom, att hans principal, som öfver söndagen varit bortrest, ej kom hem förr än på måndagskvällen, då Anton redan hunnit sansa sig.

Efter det första tillgreppet gick det lättare och snart ansåg han det vara en småsak, att tillgripa 15 eller 20 kronor. Han tyckte att hans lön var så liten och han sjelf i behof af att lefva högre. Han var ju så van dervid.

En dag tog principalen honom i förhör, och under ånger erkände Anton sitt felsteg. Principalen lät denna gång nåd gå för rätt, men afskedade honom likväl.

Det gick nu om en ganska lång tid, hvarunder Anton gick utan arbete. Väl skickade fadren honom då och då små summor, men dessa räckte aldrig till. Så måste krediten anlitas och nu som först fick han ögonen öppna för det verkliga sinnelaget hos sina supbröder. De körde visserligen till en början ej bort honom, därför att han ännu var väl klädd, men beklagade ändock, att de ej sjelfva egde några penningar och bad honom vända sig till den eller den.

Slutligen vandrade Antons fina kläder till pantlånarne och dermed var också den forna bekantskapen med vännerna slut. De icke allenast gingo ur vägen för honom, utan hånade honom till och med öppet, om de sågo att de ej kunde undvika att möta honom. Anton teg och led, skref hem till fadren, fick åter en liten penningförsträckning jemte åtskilliga förmaningar, löste ut sina kläder, uppsökte hånarne, och blef af dem åter mottagen med öppna armar. Alla beklagade, att de blifvit så illa missuppfattade; det hade aldrig varit deras mening att på något sätt håna hans olycka; nej, gud bevars, långt derifrån.

En eftermiddag vandrade två af Antons »intimaste vänner» förbi Bellmansro. De slogo sig ned der och rekvirerade konjak.

»Du har väl ej glömt när vi sist voro här», sade vännen n:o 1.

»Nej bevars», inföll n:o 2. »Då var Anton P. här.»

»Ja, och han bjöd som vanligt, den stackarn. Hör du, i förgår har jag fått veta på hvad sätt han skaffade sig mynt under den tid han stod i boden.»

»Jaså, på hvad sätt då?»

»Han högg ur lådan.»

»Kunde just tro det. Jag har alltid misstänkt något sådant», inföll n:o 2, och hvälfde hastigt i sig ett stort glas konjak.. »Nå, har du sport honom sedan?»

»Nej, men troligtvis har han rest hem till fadren.»

»Ja, det vore allt det bästa han kunde taga sig till. Vi hade bara obehag af honom. Han söp ju som en gardist.»

»Ja, gu'nås. Här var han nära nog daglig kund.»

»Och dryckespenningar riktigt kastade han omkring sig.»

»Det är klart, att det med sådant lefnadssätt ej kunde gå annat än bakut.»

Medan de unga eleganterna, Anton P:s fordna vänner, glammade vid glaset, närmade sig en skäggig figur, iförd den för alla stockholmare kända dillströmshabiten. Mannen var redan betydligt full. Sedan han uppe på verandan fått sälja en liten låda, innehållande ett af honom sjelf förfärdigadt dominospel, styrde han sina vacklande steg ned till våra unga män, som med förvånade blickar betraktade den ruskiga figuren.

»Nej, gå för tusan, vi ha ingenting med er att göra», ropade n:o 1.

»Ja, gå för hin i våld», skrek n:o 2.

Dillströmaren raglade bort. När han kommit ett stycke afsides, sade n:o 1 till n:o 2:

»Var det inte han, tror du?»

»Jo, jag tyckte det. Skål!»

Ett år hade gått till ända. Vid en af hufvudstadens förnämsta gator uppslog en ung handlande sin eleganta bod och alla menniskor skyndade att beundra densamma. Timme efter timme strömmade menniskorna in dit och alla prisade de goda varorna, de billiga prisen och det humana bemötande, som isynnerhet från den unge principalens sida kommo alla köparne till del.

»Det är märkvärdigt. Jag tycker, att jag känner igen den der, som eger boden», sade n:o 1 till n:o 2.

»Ja, det tror jag nog», svarade n:o 3, under det de stannade för att betrakta den eleganta boden.

»Hvem är det då?»

»Anton P.»

»Omöjligt.»

»Nej, säkert. Fadren kom hit till Stockholm och hemtade hem honom och vid detta tillfälle gaf han ett heligt löfte att aldrig mera smaka spirituosa. Han har dock hvarken blifvit good-templare eller anlagt blå bandet, utan genom egen kraft har han tagit sig till vara, något som också går för sig. Men, jag hörde också sägas, att han äfven svurit på, att aldrig vidare känna igen sina fordna vänner, hvilka så grymt öfvergäfvade honom, så snart hans penningar togo slut. Bland dessa vänner äro också ni.»

Med dessa ord vände n:o 3 ryggen åt de andra, som skamflata lomade sin väg.

XV.

Kaféflickan.

»Det är väl aldrig sannt, att det finnes en så vacker flicka uppe på det der kaféet, som man påstår?»

»Jo, det kan du allt slå dig i backen på. En riktig skönhet. Kläm du bättre till, din enkeltjusare, så begifva vi oss dit.»

»Men, det är ju en så rasande lång väg dit. Ända långt uppe vid Badstugatan.»

»Åh, prat, det är inte alls långt dit. Vi kasta oss i spårvagnen här vid dramatiskan och resan är snart tillryggalagd.»

Detta samtal fördes en vacker eftermiddag i Kungsträdgården mellan en ung man i verken och en nybakad löjtnant med enkeltjusare. Båda hade nyligen kommit ut i världen, egde förmögenhet, ofantligt höga tankar om sig sjelfve och voro för den skull af den åsigten att de voro oemotståndliga, samt att hvar och en skulle stå på tå för dem.

Under färden i spårvagnen undrade löjtnanten huruvida flickan hade någon fästman eller ej, men denna hans förmodan mottogs af notarien med ett medlidsamt smålöje. Han sade också under det de tillryggade den korta vägen från Trebackarlånggatan till målet:

»Hvad gör det om hon har fästman. Hon har för ej så länge sedan kommit från en landsortsstad, och är ännu grön i stockholmslifvet. Så mycket lättare blir det för henne att glömma sina forna dumma inklinationer.»

»Hvad heter landtlollan?»

»Amanda.»

»Åhå, fint skall det vara, förstås. Hur gammal är hon?»

»Så der omkring aderton år, efter hvad jag tycker.»

»Ljus eller mörk?»

»Ljus. Och när hon dertill har en den allra charmantaste växt man någonsin kan få se, finner du nog, att hon — — —.»

»Se upp, drummel!» röt i det samma löjtnanten åt en tegelkörare till ett i närheten varande bygge.

Körsvennen besvarade den civilklädde löjtnantens befallning med ett gaminartadt grin, under det han triumferande betraktade den unge snobbens nedstänkta öfverrock och benkläder.

»Finnes här då ingen polis, som kan ta en sådan der lymmel om hand», röt ånyo löjtnanten.

I detsamma trädde föreståndaren, eller »basen», för byggeraget fram och sade i spotsk ton:

»Den här delen af gatan är gjord för körande, och den der »*trattoaren*» för gående. Och inte kan vi rå för, att gatan är så — — —.»

Slutet af den föga vackra meningen hörde ej våra snobbar. De skyndade framåt under det notarien tröstade löjtnanten med, att han ju kunde bedja vackra Amanda snygga upp sig.

Det lilla propra kaféet bestod af två rum, ett stort och ett litet. Och oaktadt det låg i en så mycket af den arbetande klassen bebodd och besökt plats, var det likväl ovanligt fint, hvadan de arbetsklädda gästerna höllo sig till andra ställen. Fru M. fick således endast snyggt klädda afnämare till sitt goda kaffe och sin på is liggande öl och porter.

»Det är då fasligt hvad du är slarfvig, Amanda», utropade den lilla rödbrusiga fru M. »Nu har du varit här föga mer än åtta dagar, och redan har du samlat der ute i köket en hel hög sönderslagna koppar, glas och fat. Jag vill — —.»

»Förlåt mig, snälla moster», sade en intagande och älsklig qvinna och såg så bedjande på fru M. »Jag har ju ej — — —.»

Icke heller hon fick tala till punkt, förrän fru M. utbrast:

»Slarfva der! Tror du att jag tagit dig från mor din, min äldsta syster, för att du skall gå här och svansa och glo på alla karlar, som komma hit? Nej, jag vill att det skall vara ordning med allt. Hade salig Jonas lefvat, skulle han kört dig på dörren genast, för ser du, det var en ordningsmenniska, det. Ut med dig i köket och — — kors, se här få vi visst fina gäster — — blif då inne, du, för inte kan jag servera dem, men — — —.»

Den tilltänkta varningen blef ej uttalad af den orsak, att löjtnanten och notarien trädde in, hvadan fru M. fann för godt att »som ett jehu» försvinna genom köksdörren.

»God middag, förtjusande Amanda», helsade notarien och ville fatta den unga flickans hand, men hon drog den hastigt tillbaka och frågade med allvarlig stämma:

»Hvad behaga herrarne?»

»En kyss, förtjusande Hebe», tänkte löjtnanten svara, men han kom sig ej för att säga ett enda ord. Istället gick han in i det inre rummet medan notarien beställde två göteborgsporter.

»Nå, hvad tycker du?» frågade denne en stund derefter.

»Jo, flickan är utmärkt vacker», svarade löjtnanten, »men hon är fasligt tvär.»

»Bah, det der sättet ger sig snart», svarade notarien.

»Hon har inte blifvit riktigt varm i kläderna ännu.»

»Du tyckes känna till henne du?»

»Ja vet du, jag har allt en god tur hos sådana sötungar», svarade notarien och försökte, ehuru förgäfvets att vrida på rudimenten till mustascherna. »Redan första dagen jag var här, anförtrorde hon mig att hennes moster, som eger kaféet, är hård och sträng emot henne.»

»Godt, då blir segern så mycket vissare», jublade martissonen. »Du vet att penningar spela den största rollen här på vår jord.»

»Ja, skål för vår eröfring!»

»Ja skål. Flickan är charmant, på min ära, charmant. Men, det är sannt, jag måste väl bli qvitt den här smörjan, som den lymmeln satte på mina kläder. Fröken! Fröken!»

»Hvad befalla herrarne?»

»Jo, se hur jag ser ut. Vi mötte nyss en pojkljymmel, som med flit körde så nära oss, att — — ja se sjelf. Sådant der pack har då ej det ringaste vett i sig alls — —.»

»Jag skall genast hemta en borste», svarade Amanda och försvann.

»Satans vacker unge», tänkte löjtnanten. »Hon måste bli min.»

»Förtjusande», tänkte å sin sida notarien. »Nog skall jag göra så, att hon rakar min vän löjtnantens näsa förbi.»

»Om herrn stiger ut här, så skall jag borsta», yttrade i detsamma den unga flickan.

Detta lät ej löjtnanten säga sig en gång till. Under det Amanda var i färd med att borsta honom pladdrade han hit och dit, sporde efter hennes lefnadsomständigheter och allt hvad han kunde komma öfver. Till slut sade han, under det han lade sin arm omkring hennes lif:

»Det måtte allt vara ett riktigt hundlif att vistas på ett sådant här ställe?»

»Hvad är det för tilltag?» utbrast den unga flickan och slog temligen hårdt till löjtnantens arm. »Låt mig vara i fred.»

Innan löjtnanten ännu ej hunnit få armen från Amandas lif öppnades dörren åt gatan och en ung man steg in. En mörk sky af vrede öfverfor hans öppna drag, när hans blickar fästades på den in i det mindre rummet tillbakaskyndande löjtnanten.

»En half porter, kan jag tro?» sporde Amanda under det hennes täcka ansigte glödde i purpurns färg.

En stum nickning blef det enda svar hon erhö.

Under ett par veckors tid syntes hvarken löjtnanten eller notarien på det lilla kaféet och Amanda hade redan glömt både dem och den fatala händelsen med armen, när den sist nämnde en afton trädde in och helsade helt främmande. Under hela den timma han satt i yttre rummet, ty det inre var upptaget af stojande gäster, yttrade han ej ett enda ord, men af de sidoblickar han gaf den unga flickan, syntes det, att han ej glömt bort henne.

Just som han höll på att tömma sista innehållet i glaset, kom fru M. in från gatan. Hon hade varit ute ett ärende. Efter en djup nigning för sin gäst, vände han sig ogeneradt till Amanda och sade:

»Ska' helsa dig från ingeniören. Jag träffade honom vid Centralstationen.»

»Ska' han resa då?» sporde den unga flickan med en röst, som föreföll löjtnanten något ansträngd.

»Ja, han har en mätning nedåt Vestergötland, sade han och blir borta ungefär ett par månader. Har här varit någon och sökt mig?»

»Nej.»

En kort stund derefter tog löjtnanten afsked på ett aktningsfullt sätt. Då han kom utom dörren, mumlade han för sig sjelf:

»Det vore väl besynnerligt, om jag inte skulle kunna slå den der så kallade ingeniören ur brädet. Min vän notarien har fått transport till Upsala, så att honom behöfver jag inte mera frukta.»

Åter några dagar förgingo innan löjtnanten kom till kaféet, men snart inställde han sig hvarje dag och alltid vid samma tid, nemligen i skymningen, då han visste, att det var minst gäster der. Han var alltid så förekommande, bjöd Amanda regelbundet hvarje gång på ett glas porter och en bakelse, och var såsom hon till slut tyckte,

riktigt älskvärd. Ingeniören var glömd och den okände hade intagit hans plats i hennes hjerta.

Herr S., såsom löjtnanten kallade sig, företog sig också att på lämpligast sätt smickra fru M. Till en början var hon visserligen något tvär och tillbakadragen, men då hon småningom kom under fund med, att herr S. egde försvarligt med penningar och alltid visade ett humant och hjertligt bemötande både mot henne och Amanda, började hon att hysa vissa förhoppningar på, att hennes vackra systerdotter kanske skulle göra ett ej så oäfvat parti med den unge och hyggelige herr S. Ja, en afton sedan denne gått temligen sent, företog hon sig att utforska systerdotterns hjerta, och fann då, att hon älskade den föregifne herr S.

Detta fann äfven denne sjelf några dagar derefter. Den betydelsefulla bekännelsen från Amandas läppar var snart gjord. Äfven herr S. försäkrade under många eder, att hon och ingen annan skulle blifva hans hustru.

Nu var första isen bruten. Fru M. underrättades af Amanda om det val hon gjort och löjtnanten inbjöds på aftonen, att dricka kaffe inne i hennes små trefliga rum. Här gick hon rakt på saken, och föreslog, att trolofningen skulle ske så fort som möjligt. Löjtnanten satt som på glödande kol, svarade ingenting till att börja med, men måste ändteligen säga någonting. Ännu på ett par veckor kunde ingenting göras åt saken, emedan han först måste skrifva till sin far, som var handlande i Varberg och underrätta honom om saken. Visserligen hade han uppnått myndig ålder, men ville ändock ej taga ut något steg, innan han meddelat sig med sin fader.

»Men, om han skulle neka», ljöd Amandas rädda fråga.

»Var lugn, min älskade. Jag är hans enda barn och mig vill han ej göra olyckig. *Min* måste du blifva.»

En älskande qvinna är svag; så också Amanda. Hon hade begått det felsteg, som så många tusen andra både före henne gjort och efter henne komma att göra. Fru M. visste dock ej något derom, men slutligen dröjde ej följderna att visa sig.

Kort förut hade löjtnanten rest från Stockholm i uppgifven afsigt att erhålla sin falske faders, Varbergsköpmannens, medgifvande till trolofningen och bröllopet. Men då veckorna gingo utan att hvarken fru M. eller hennes tyst sörjande systerdotter hörde af någon fästman eller något bref, började de ana oråd, hvadan fru M. klottrade ihop ett bref med det namn och den adress de erhållit. Åtta dagar under orolig väntan förgingo. Efter denna tids förlopp kom brefvet tillbaka med påskrift, att en sådan person som adressaten ej fans i Varberg.

Man kan lätt sluta sig till den harm, som skulle bemäktiga sig fru M. och Amandas djupa sorg, hvartill också kom, att följderna af hennes svaghet ej mera kunde döljas.

En afton var hon blekare än vanligt. Fru M—s misstänksamma blickar hade nu fått fullständig visshet om systerdottrens vanära. Men, hon bannade ej den olyckliga, utan tröstade henne tvärtom dermed, att både hon och hennes oskyldiga barn, som snart skulle se dagens ljus, hos henne alltid kunde påräkna huld och skydd. Denna hjertlighet var en väl behöflig lisa för den sorgsna Amanda.

En morgon sade fru M. till henne:

»Kläd på dig, så gå vi ut och se på trupperna, som komma hem från fältmanövern. Du kan allt behöfva en liten förströelse, kära barn.»

»Men hvem skall — — —.»

»Se så, skynda dig nu. Du vet ju att du ej sjelf kan vara ute i kaféet. Lina är en duktig flicka, och hon sköter nog serveringen lika bra som både du och jag.»

Fru M. och Amanda stodo snart nere vid Molinska fontänen, från hvilken plats de hade en god utsigt. Det ena regementet efter det andra tågade förbi och mottogs af Stockholms gaminer som vanligt med skrån och tjut, föreställande hurrarop.

Bland de sista var äfven ett sydsvenskt kavalleriregemente. Den sista sqvadronen fördes af en ung officer, som med belåtna blickar såg sig omkring.

Af en ren händelse stannade Amandas blickar på honom. Hennes kind hvitnade ännu mera, hennes knän darrade och hon föll i mosterns armar med anskriet:

»Det är han.»

»Löjtnanten hade hört anskriet. Han såg åt sidan och igenkände sitt offer. Väl flög en lätt färgskiftning öfver hans anlete, men den försvann snart och med lika säker stämman som förut utdelade han sina befallningar.

Några dagar härefter hade fru M. två lik i sitt hem. Det var ej många, som följde dem till grafven på nya kyrkogården. När den lilla processionen tågade in genom porten utanför Solnadal, kommo fyra ryttare framsprängande på Solnavägen. Fru M., som genast igenkände den som red i spetsen, spände sina skarpa ögon i honom. Han såg dessa blickar, betraktade till utseendet helt flyktigt den enkla kistan och gaf hästen sporrarne, under det han utropade:

»Det skadar alltid matlusten att se lik. Vi måste skynda oss!»

Och medan den samvetslöse förföraren bland sina muntert glammande vänner intog en splendid middag på Stallmästaregården myllades hans offer och hans barn ned i den svarta mullen.

1001851279

INNEHÅLL.

	Sid.
I. Bröllopsnatten	3
II. Fiskargången—Amerika	8
III. Janne Pettersson	17
IV. Ett nattligt äfventyr.....	23
V. Gatpojken	29
VI. Vålgörenhet	36
VII. En farlig diet.....	41
VIII. I gränden	47
IX. »Prosit!»	52
X. Läsarekolportören	61
XI. »Sekten».....	69
XII. »Nykterheten».....	77
XIII. Den ödesdigra stenen	81
XIV. Bakåt. Framåt	88
XV. Kaféfickan	92

